

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Cek. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.

Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

SCLOVENECE

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filiale:
Novo mesto.

Vojno poročilo št. 1012

Živahni boji v Tunisu Napad na Bono in Tripolis Štiri sovražna letala sestreljena

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Živahni nastopi in pospešeno delovanje
ogledniških oddelkov ter topništva na tuni-
škem bojišču.

Oso letalstvo je v boju zblo tri letala.

Naši bombniki so napadli pristanišče v
Boni ter povzročili znatne požare, druga ita-
lijanska in nemška letala pa so uspešno delovala
nad Tripolisom.

Sovražna letala so včeraj zmetala številne
bombe na Bizerto in Tunis, občutna ško-
da na zgradbah ter okoli sto mrtvih in dvesto
ranjenih med civilnim prebivalstvom.

Angleško-ameriška letala so bombardirala
Avolo (Sirakusa), Pozzallo in otok Lam-
pedusa.

Protiletalsko topništvo je zadelo večmoter-
no letalo, ki je treščilo v morje pri Pozzallu.

Velike ameriške izgube v Afriki

6000 mrtvih in 13.000 ranjenih ter ujetih — Na bojišče sta morala
prihiti celo Eisenhower in Alexander

Tanger, 3. marca. AS. Uspehi osnih ofenziv-
nih sunkov v srednjem in južnem Tunisu so
predmet živega zanimanja po vseh večjih kraji-
h bivše francoske Severne Afrike. Število ranjenih
Amerikancev, Angležev in Francozev je tako ve-
liko, da niso polne le vse bolnišnice v Alžiru in
Maroku, marveč tudi nekateri šole. Lažji ranjeni
pa so bili poslani v Gibraltar. Mnogi ranjeni so
pripovedovali o popolnem sodelovanju med oso
pohote, topništvom in letalstvom. Nadalje je na
njih zelo vplivalo to, da so italijansko-nemške
sile po zavzetju kake postojanke svoj uspeh takoj
izkoristile in niso dale sovražniku časa, da bi se

ustavil in preuredil. Neki pehotni častnik je iz-
javil, da sta bila izsiljena v angleško-ameriško
razpostavitev dva klina, odkoder so se osne čete
hitro razširile proti Gabzu in Kasserinu, kjer so
sproti zelo težko dobivali okrepitve. Naše za-
ledje — tako nadaljuje častnik — je bilo slabo
organizirano, ker nihče ni pričakoval tako ne-
nadnega in močnega osnega napada.

Da je bil udarec trd za Amerikance, doka-
zuje ne le visoko število njihovih izgub — go-
vorijo se o 6000 mrtvih, 13.000, pogrešanih ali uje-
tih — marveč tudi nenaden prihod Eisenhower-
ja s vojnim štabom ter Alexandra na to bojišče.

Prepad med cilji osi in njenih nasprotnikov

Monakovo, 3. marca. AS. »Abendzeitung« se
bavi zopet z angleškimi načrtom, stremeti-
m k uničenju nemškega naroda, po njegovi
dokončni razorožitvi ter po nadzorstvu nad njegovo
industrijo. Danes je na vrsti angleška revija »Ni-
neteenth Century«, ki razlaga svoje prostake na-
črte, pa si mane roke in vzklika: »Nemci bodo mo-
rali nekaj časa živeti v pravi muki.« V ostalem
pa — edistično pripominja list — je nemški genij
ustvaril svoja največja dela ravno v trenutku, ko
je bil narod politično in vojaško najslabši in ravno
zato si Anglija pridržuje hvalažno nalogo, da se ti
angleški načrti brez vsega izvedejo. »Abendzeitung«
pripominja, da imajo ti in podobni načrti, ki jih
od časa do časa izdelajo ali Amerikanci ali An-

gleži, skupno glavno potozko, to je težnjo za izklju-
čno negativnimi cilji. Zaman pričakuješ od njih —
tako nadaljuje list — eno samo besedo o obnovit-
venem načrtu; rušenje, uničenje, razvaline in iz-
trebljenje, to so besede, vredne naših nasprotnikov.
Velikanski je ideološki prepad, ki zija med obema
borečima se taboroma. V nasprotju z negativnimi
cilji naših sovražnikov se dvigajo pozitivni cilji
Nemčije in njenih zaveznikov, ki se bore za to,
da bi narodom in sebi preskrbeli malo zraka in
prostora, neobhodno potrebnega za življenje svojih
sinov. Torej ne težnjo po ropih, marveč pravice
težnjo po večji pravici, ki naj jo zgodovina nakloni
v enaki meri vsem narodom.

Črni oblaki nad Avstralijo

Lizbona, 3. marca. AS. V Londonu naraščajo
ekrbi za Avstralijo. General Mac Arthur je izdal
posebno poročilo, ki pravi: »Zadnje tedne je
naše ogledniško letalstvo poročalo o stalnih okre-
pilih vseh vrst japonskih sil na otokih, ki ob-
dajajo severno Avstralijo. Zdi se, da sovražnik
zbira tukaj svoje glavne sile in se pripravlja na
napad. Treba se je torej pripraviti.« Mac Arthur
torej priznava, da je nevarnost za Avstralijo ve-
lika. Japonska je zadnja dva meseca mrzlično
delala ter je pomnožila in preuredila svoja po-
morska, letalska in kopenska oporišča. Japonska
vojna sila se na tem področju stalno veča, zlasti

dovajajo nove čete z letali. Japonci se utrjujejo
v 2000 milj velikem loku, segajočem od Timorja
do Salomonskih otokov. Na severozahodni strani
so Japonci le za 200 milj oddaljeni od Avstralije,
na severovzhodu pa so okrepili svoje posadke na
Novi Gvineji. Prevos čet ne dela Japoncem nika-
kih težav. Imajo dovolj trgovskih in vojnih ladij,
s katerimi lahko popeljejo veliko armado proti
Avstraliji. Prav tako ima Japonska sijajno letal-
stvo. Iz vsega tega torej izhaja, da Japonska mo-
bilizira vse svoje možne količine vojaštva, ladij
in letal za uničujoč udarec zaveznikom v jugo-
vzhodnem Tihem morju.

Zakaj se Angloamerikancem mudi

Rim, 3. marca. AS. V članku z naslovom »Za-
kaj se jim mudi obravnava »Messaggero« vzro-
ke, ki silijo Angloamerikance k hitrim korakom.
Čim več časa mine, tem bolj se veča izguba
njihovega ladjevja. Če zgradi več podmornic
kot jih izgubi, zavezniki pa izgube več ladij kot
jih naredi, im več časa preteče, tem bolj pro-
blematična postaja »likvidacija« Japonske, kajti
podaljšanje borbe v Evropi omogoča Japonski
organizaciji njenih neizčrpnih virov. Čim več
časa preteče, tem bolj nevzdržljive postajajo
utvare o zvezi s Sovjetsko Rusijo. Dokler je šlo
za izrabljanje ruskega odpora, ki je vezal sto-
tino evropskih divizij, je vladala skladnost med
Moskvo in Londonom ter Washingtonom. Ko pa
so se Angloamerikanci prepričali, da stremi
Rusija po izkoriščanju svojih uspehov za ure-
ničenje svojih teženj proti Dardanelam, Baltiku

in Perzijskemu zalivu, se je vse spremenilo.
Čim več časa preteče, tem bolj se podira papi-
rnat grad oficijelne ideologije o vojni »demokra-
ciji«. Primer Indije in Gandija je najjasnejše
zanikanje križarske vojne za svobodo in neod-
visnost narodov. Čim več časa preteče, tem bolj
se bližajo nove predsedniške volitve v Združenih
državah. Vsakdo ve, da bi Roosevelt rad nasto-
pil pri volitvah kot zmagovalce. To je poleg
drugih pet vzrokov, zakaj se našim sovražni-
kom na zahodu tako mudi. Prav toliko vzrokov
imamo tudi mi, da vztrajamo z odporom in v
smelih pobudah. Načrti tega »aktivnega odpo-
ra«, poročstva zmage, so bili izpolnjeni na se-
stanku med Ducejem in Hitlerjem odposlan-
cem — zaključuje »Messaggero«.

Pred novo finsko vlado

Helsinki, 3. marca. AS. Predsednik finske
republike Ryti je izročil mandat za sestavo nove
vlade Vainots Hakkilu, ki je bil do danes pred-
sednik narodne skupščine in pripada socialno-de-
mokratski stranki.

Roosevelt bo četrtič kandidiral

Stockholm, 3. marca. AS. Newyorški dopisnik
lista »Stockholm Tidningen« poroča, da bo Roo-
sevelt po vsej verjetnosti četrtič kandidiral pri
ameriških predsedniških volitvah leta 1944. Ver-
jetno je tudi, da bo newyorški guverner Dewey
kandidat republikanske stranke. V ameriških
političnih krogih govore tudi o ustanovitvi no-
ve stranke, ni pa še točno znano, kakšen bo
njen program.

Ducejevo priznanje junaškim borecem

Ducejevo dnevno povelje ob povratku velikih oddelkov osme armade iz
Rusije v domovino - Italijanski narod je ponosen na svoje junake

Rim, 3. marca. AS. Ob vrnitvi velikih ita-
lijanskih ednic z ruskega bojišča, ki odhajajo na
oddih in na dopolnitev, je Duce dal naslednjo
dnevno zapoved:

»Častniki, podčastniki in vojniki osme armade!

V trdem boju, ki ste ga ob boku nemških in
zaveznikiških armad prestajali na ruskem bojišču,
ste dali nešteto odločilnih dokazov o svoji vztraj-
nosti in hrabrosti. Zoper močnejše nasproti-
kove sile ste se borili do skrajne možne meje
ter ste s krvjo posvetili zastave svojih divizij.
Od »Julies«, ki je mnogo dni trla prve valove
boljševskega napada, do »Tridentines«, ki je bila
obkoljena, pa si je odprla prehod s pomočjo
enajstih zaporednih bitkah, do »Canence«, ki je
držala vse do zadnjega po izročitvi italijanskih
planincev, vse divizije zaslužijo, da pridejo v
narodno dnevno zapoved. Tako ste se vse do
žrtvovanja življenja izkazovali vi, bojevnik iz
»Ravenne«, iz »Cossierie«, iz »Pabusia«, iz »Vi-
cences«, iz »Sforzesches«, iz »Celeres«, iz »Torina«.

katerih odpor pri Cerkovu pomeni stran slave in
ve, črne srajce iz skupin »23. marea« in »3. ja-
nuara«, ki ste tekmovali s tovariši drugih edi-
nic. Pomanjkanje, trpljenje, neskončni pohodi
so bili izredna preizkušnja za vašo telesno in
duševno odpornost. Premagati jo je bilo mogoče
samo z visokim čntom za dolžnost ter s podobo
povsod pričujoče domovine v srcu.

Nič manj hude niso bile izgube, ki jih je
od vas zahteval boj zoper boljševizem, toda šlo
je in še gre za obrambo tisočletne evropske omi-
ke zoper moskovsko divjaštvo.

Častniki, podčastniki in vojniki!

Nedvomno ste čutili, s kakšnim ganotjem in
s kakšno neomajno vero v končno zmago je ita-
lijansko ljudstvo spremljalo potek velikanske
bitke in kako je ponosno na vas.

Glavni stan Oboroženih Sil, 1/3/1943-XXI.
MUSSOLINI.

Pri Izjumu Nemci dosegli srednji Donec

Nemci so napadali tudi pri Slavjansku in Harkovu - Močan sovjetski pritisk
pri Orlu - V februarju so Sovjeti zgubili 886 letal

Hitlerjev glavni stan, 3. marca. Nemško vr-
hovno poveljstvo objavlja:

Sovražnik je na nekaterih mestih znova na-
padel na kubanskijskem mostišču in na postoj-
anke ob Miusu. Bil je povsod krvavo zavrnjen.

Nemški protinapadi so na prostoru pri Iz-
jumu na široki črti dosegli srednji Donec.
Tudi vzhodno od Slavjanska in na prostoru
severozapadno od Harkova so naše divizije
zasledovale umikajočega se sovražnika, odrezale
več sovražnikovih skupin in jih uničile.

Medtem ko jugozapadno od Orla še
zmerom traja močan pritisk sovražnika proti
naši fronti, so nemške pehotne in oklepne di-
vizije na prostoru severozapadno od Orla usta-
vile močne sovražne napade, razbile sovražni-
kove sile, ki so vdrele na glavno bojišče in jih
vrgle po uničenju 16 težkih in najtežjih oklep-
nih voz spet nazaj.

Mesto Ržev je bilo v nizu načrtnih premi-
kanj za skrajšanje fronte izpraznjeno. Zaščitni
oddelki, ki so še nekaj dni mesto imeli samo
še zasedeno, so se v noči na 3. marca po raz-
rušenju mostov preko Volge neopazeno od-
maknile od sovražnika.

Na ostalih odsekih srednjega in sever-
nega dela vzhodnega bojišča je potekel dan
razen nekaterih krajevnih napadov v splošnem
mirno.

Naprave na murmanski železnici so učin-
kovito uničevala nemška strogolava letala.

V mesecu februarju so Sovjeti izgubili 886
letal, in sicer od teh 701 letalo v letalskih bojih,
118 pa ob obstreljevanju protiletalskega topništva,
30 pa po obstreljevanju oddelkov kopne vojske,
medtem ko je bil ostane uničen na tleh.

Na severnem tuniškem bojišču so bili
kljub močnemu sovražnemu odporu doseženi na-
daljnji krajevni uspehi. Oddelki letalstva so ob-
streljevali sovražne topniške postojanke in mo-
torizirane oddelke. Bojna letala so napadla pri-
stanišče v Tripolisu.

Ali je sovjetska ofenziva končana?

Moskovska propaganda tolaži svoje zaveznike z novimi napovedmi

Berlin, 3. marca. Tudi v zadnjih 24 urah so
nemške divizije pri Izjumu dosegle znatne uspehe.
Sovjeti so morali zapustiti nadaljnje važne postoj-
anke, ko so zaman poskušali ustaviti napredovanje
napadajočih nemških sil. Sovražnik pošilja v borbo
nove rezerve, toda brez uspeha. Verjetno bo skušal
za vsako ceno braniti važne postojanke na vzhodni
obali Donjca ter mostišče med Izjumom in Sla-
vjanskim. Zadnje sovjetsko poročilo pravi, da se
nemška ofenziva nadaljuje. Ker na jugu Sovjeti
ne morejo več doseči važnejših uspehov, je njihova
propaganda začela trobiti o uspehu pri Demjansku
na severnem odseku vzhodnega bojišča, kjer da so
nemške čete le čudno ušle obkolitvi. Sovjetski
vojniki list »Krasnaja Zvezda« celo grozi, da se bo
kmalu zgodilo na severnem odseku isto, kar se je
zgodilo na južnem odseku. Toda ta propaganda ne
povzroča nikakršnih skrbi v Berlinu. Vsi sovjetski
poskusi po uničenju nemških postojank so propadli
in Sovjeti so jih morali drago plačati. Zanimivo je,
kakšna navodila so dobili moskovski dopisniki an-
gloških listov, ki morajo pisati v naslednjem
smislu: Stalin je moral trenutno prenehati z na-

padi, da bo lahko zbral nove armade za nadalje-
vanje ofenzive. Kakor lani, bo tudi letos nekaj
tednov počitka, nato pa se bo ofenziva nadalje-
vala in ne bo pravega miru. Cilj te propagande
je jasen. Vzdržati je treba mnenje, da bodo Sta-
linove vojske lahko povedo ohranile pobudo. Tako
propaganda. Resnični položaj na bojišču pa ne bo
odvisen od te propagande, marveč ga bo odločilo
orožje.

21 letal sestreljenih nad Berlinom

Berlin, 3. marca. AS. Po poročilih iz pristoj-
nega vira znaša ugotovljeno število smrtnih
žrtv pri zadnjem velikem angleškem bombnem
napadu na Berlin 191, število ranjenih pa 268.
V posameznih mestnih okrajih je bila zadana
znatna škoda stanovanjskim hišam in javnim
zgradbam. Dve zaklonišči za starčke in tri bol-
nišnice so bile popolnoma uničene. Število se-
streljenih sovražnih letal znaša 21.

300 do 400 nemških podmornic v akciji

Bern, 3. marca. AS. Iz Washingtona poročajo,
da se po cenitvi ameriškega ministra Knoxa ude-
ležuje podmorniške vojne najmanj 300 do 400 nem-
ških podmornic.

Gandijev post končan

Bern, 3. marca. AS. Iz Bombaya poročajo, da
je bilo včeraj na 20 dan Gandijeva posta nje-
govo zdravje nespremenjeno. Gandi je vever in
moralno dobro razpoložen. Danes se je njegov post
končal.

Saigon, 3. marca. AS. Slavnji švicarski bakterio-
log dr. Alekander Jorsym, ki je odkril kužni bacil,
je umrl 80 let star v Pasteurjevem inštitutu v me-
stu Natrange (Francoska Indokina).

»Citaj in širi« Slovence!

Sovjetska Rusija sovraži Anglijo

Anglija na vsak način želi, da bi se Sovjeti naprej vojskovali

Bukarešta, 3. marca. AS. Urednik lista »Cu-
rentul« piše o nasprotju med begunsko poljsko
vlado v Londonu, kateri se je angleška vlada v
posebni pogodbi zavezala obnoviti poljsko državo,
ter med Sovjetsko Rusijo: »Pri vsem tem je zani-
mivo dejstvo, da Sovjetska Rusija ne upošteva ob-
vez njene zaveznice Anglije in zato Sovjeti od-
klanjajo priznanje poljskih meja zelo ponižujoče
Anglijo samo. Sovjetska Rusija je a tem pokazala,
da sovraži Anglijo. Toda angleški molk k tej polj-
ski zadevi kaže, da je Anglija pripravljena spre-
jeti marsikaj, samo da bi rdeče armade nadaljevale
vojno. Eno pa je gotovo: v angleško-ruskih računih
manjka potrebna odkritosrčnost.«

Stockholm, 3. marca. AS. O sporu med sovjets-
ko in poljsko vlado piše tudi angleški časnika
Comminghes v listu »News Chronicle« in pravi: »Ne-
kega dne bo Poljska lahko osvobodjena, toda Po-
ljaki naj si ne domišljajo, da ne bo imela Sovjetska
zveza glavne besede o mejah med obema državama.
Moskva ostaja hladna in samo daje vedeti, da
Sikorski ni opustil zahtev po Ukrajini in Vilni.
Piese svetuje Poljakom, naj sodelujejo s Sovjetsko
zvezo, pa bo Poljska »postala po vojni najbogatejša
in najmočnejša evropska država«. Na koncu vzpo-
buja Sikorskega, naj bo miren in naj ne sili k od-
ločitvam, ki bodo padle le še na mirovni konferenci.

Strategija in kri

Berlin, februarja. Poslednja poročila, ki so dospela z vzhodnega bojišča, so sprejeli v vojaških berlinskih krogih z največjim zaupanjem v bodočnost. Tudi sovražnik je spoznal, da se je položaj nekam ustalil in da ne bo moči kar tako napadati. Od vsepovedi so došla poročila, ki pričajo o uspešnih nastopih nemškega orožja.

Posrečena obramba med Doncem in Dnjeprom. V južnem odseku bojišča, kjer so se vršili najhujši in najbolj razburilivi sovjetski napadi, se je zdaj začutilo pojemanje prvotnega zagona. Nemški oddelki so spoznali nevarnost, še preden je bilo moči sovražniku izvesti ves svoj načrt v ofenzivi ob Dnjepromu in na odseku desno od pozorišča Miusa. Vsa sovjetska sila se je bila zagnala v smer proti Dnjepropetrovskemu in Kijevu kamor so hoteli rdeči vojniki prispeti na vsak način še pred koncem zime. Toda, kakor pravi nemško vojno poročilo, je to rdeči vojski temeljito spodletelo, da si je imela spočetka precej krajevnih uspehov.

Na najvažnejšem odseku bojišča, med Doncem in Dnjeprom, je nemško poveljstvo osredotočilo svojo najbolj žilavo pehoto, tankovske čete topništvo in napade z bombniki. S temi združenimi napadalnimi silami so Nemci v krvavih bojih zavrla poglavitve rdeče sunke in za sleherno ped zemlje se je vršil srdit boj, tako da se rdeča vojska pač ni mogla veseliti nikakršnih uspehov. V nemških bojnih vrstah se je očitovala visoka moralna vajenost, ki se niso niti za hip pomišljali in so se slepo pokoravali poveljem, zavtrgajoč se svoje dolžnosti do konca. In prav zato jim je usoda naklonila zmago nad sovražnikom, ki se je v silni premoči spet in spet zagnal vanje.

Strahotne številke.

Veliko zanimanja je vzbudila nocoj objava nemškega poveljstva na seji nemškega tiska, govoreč o sovjetskih izgubah do 31. januarja t. l. Izkazalo se je, da je do danes izgubila rdeča vojska neizmerno število ljudi in bojne opreme. S tem seveda si nemško poveljstvo noče delati nobenega upanja o kakšni morebitni izčrpanosti sovjetskih sil. Vendar so te številke tako strašne, da dajo človeku marsikaj misliti. Oglejmo si jih! Do zdaj je bilo 5,4 milijona ruskih vojakov ujetih; zajetih je bilo 43 oklepnikov, dalje 48 tisoč topov in bilo razrušenih 36 tisoč bojnih letal. Po poročilih ujetnikov iz razgovorov ali pisem, ki so jih pošiljali domov, je nemško poveljstvo spoznalo, da je bilo poleg vsega tega tudi še 10,8 milijona rdečih vojakov ubitih in ranjenih. Po vsem tem so sovjetske sile do 31. januarja letos izgubile vsega skupaj 18.200.000 mož.

Armada, ki je bila takole zmanjšana, pa če bi bila se tako polna navdušenja za svoje smotne mora sčasoma vendarle opesati, posebno še, če pridemo k temu kolikšne so bile izgube orožja, topov, tankov, letal itd. Toda boljše vsiljena propaganda noče o vsem tem nič vedeti. Kot slepa in brez uma troši po svetu svoje navidezne uspehe, na vsa usta govorič o zmagah in meče v svet stare publike o svetovni revoluciji. Iz Moskve neprestano prihajajo pozivi na partizane v Ukrajini in na vse tiste, ki z njih geslom počenjajo strahote po pokrajinah bivše Jugoslavije proti Italijanom in Nemcem.

Sovjetsko vodstvo se zdaj noče spoznati, da se je njihova ofenziva ob tridih protisunkih nemških in zavezniških bojnih sil že tako rekoč razpršila. Nič nečisto spoznati voditelji rdeče vojske, kaj pomenijo tisoči razmesarjenih trupel, nič jim ni za ljudi, ki jih tako brezvestno naganjajo v mesnico, nič za izgubljene topove, tanke, letala. Kaj hočejo še? S tem si v Berlinu ne belijo glave, marveč so prepričani, da je odgovor na to vprašanje v njih rokah, da je v sili nemškega orožja in da bodo rdeči voditelji svojih čet doživljali zmeraj hujša razočaranja.

Po poslednjih poročilih iz južnega vzhodnega bojišča, so zaznali v Berlinu, so se sovjetske jedinice spet zagnale v napadalne boje, s tem uspehom, da so zadele v strnjeni nemški obroč. Pri tem je bila uničena oklepna sovjetska armada v trikotu Kramatorskaja—Harkov—Dnjepropetrovsk.

Na bojišču pri Orelu.

Na tem odseku vzhodnega bojišča je zdaj najhujše pozorišče bojev med južnim in severnim delom fronte. Tu so osredotočene velike sile rdeče vojske, a jim nemške čete enako močno odgovarjajo. Najhujši so sovjetski sunki proti severu, ki hočejo zajeti vsakršno delovanje nemških bojnih sil in jih odrezati od sodelovanja v smeri proti jugu. Toda vprav tu si je nemško poveljstvo že prej zagotovilo močne rezerve in postojanke svojih čet, ki s strani vpadajo v sovjetski zagon in mu onemogočajo prodiranje z vsemi razpoložljivimi bojnimi sredstvi. Tako so nemške bojne sile pri Suheničih povsem zdeset-

kale in razpršile štiri oklepne sovjetske brigade. Nemški bombniki ne mirujejo ne podnevi ne ponoči. Rdeča vojska, ki je tu zbrala svoj najboljši material, se ne more ganiti z mesta, ne da bi pri tem ne imela najhujših izgub.

Ob sovjetih jezirih

Tudi na vzhodu od Možajska so v tem času rdeči množestveni napadi zahrumeli v pravi pravcati bojni vihr in so prav tako v množicah izgubili ljudi in številne tanke ameriške konstrukcije. Na severnem odseku, ob Ilmenskem jezeru, je sovražnik napadel s stotinami tankov in raznimi divizijami pehote, pa ni imel nikjer vidnega uspeha. Povsod je zlasti nemško letalsko orožje krvavo motilo sovjetsko prodiranje in je razpršilo rdečo vojsko in jo zasledovalo še daleč v njeno ozemlje. Pri tem je skupina nemških letal dosegla že 1500. zmago v ozračju na vzhodnem delu bojišča.

Boji trajajo dalje tudi na jugu Ladoškega jezera. Na skrajnem severu se bijejo nemški gorski lovci v najhujšem snežnem metežu in v

Gospodarstvo

Zrebanje 6% mestnih obligacij

Pri XIII. zrebanju obligacij 6% obligacijskega posojila mestne občine ljubljanske v nominalni vrednosti din 20.000.000, ki je bilo dne 15. februarja 1943, so bile izzrebane naslednje obligacije: Po din 10.000.—, serija A, št. 29, 171, 179, 232, 241, 270, 345, 363, 400, 410, 416, 440, 443, 488, 499, 503, 540, 567, 573, 648, 663, 786, 796, 822, 885, 887, 894, 930, 996, 1004, 1023, 1051, 1058,

Produkcija Glasbene akademije

Na tretjem javnem nastopu Glasbene akademije je predstavilo občinstvu svojo umetnost deset gojencev. V splošnem so vsi pokazali lep napredek in resno stremljenje pri delu. K posameznim bi imeli tole pripomniti: pianistka Petelin Majda je v igri odločna, ton ima poln, kultiviran, dobro pedalizira. — Baritonist Langus Jože ima dokaj dober material; skladbe občuteno podaja, kar ga deloma zavaja v prekomerno tremoliranje, ki se zdi, da mu prehaja že v navado; pevska linija pri tem trpi. — Rlog je instrument, ki ga na nastopih ne slišimo velikokrat. To pot je nam je Znidar Janec zaigral celo Beethovno sonato v f-duru za rog in klavir; pokazal je že precejšnjo tehnično spretnost, intonacija je bila dosi dobra, ton še ne povsem izdelan. — Pertot Dušan ima svetel, lirčno barvan bariton; najboljšje je od pel Musorgskega; tudi pri njem je bilo opaziti lahno, vendar ne vsiljivo tremoliranje; artiklacija bi treba posvetiti še več pozornosti. — Tudi pianistka Rajh Breda je pokazala lepo tehniko, izvajane skladbe je dobro interpretirala; na nekkih mestih je rabila skoraj preveč pedala. — Kot tretjega baritonista smo na tem nastopu slišali Kosa Marjana, ki ima izdaten material, prijetno barvo glasu in prodoren ton, v nastopu pa lepo mero okretnosti; opazna je bila lahna indispozicija. — Čisto, prozorno igro je pokazala Krulje Stefaniya; majhne negotovosti v zadrevanju niso preveč motile. — Violonistko Stanič Jelko dobro poznamo že iz mnogih nastopov; na tej produkciji je odigrala I. stavek violinskega koncerta v d-molu, ki ga je napisal Wieniawski; poleg lepe tehnike smo posebno opazili njen pojoč, materiji odmaknjen ton. — Stritar Nada je odpela arijo Konstance iz Mozartove opere »Beg iz seraja«. S svojim svetlo barvanim sopranom je dobro zadelo Mozartov slog; koloraturna mesta je brezhibno izpeljala; za spoznanje več toplote in čustva bi si pa tudi v Mozartovi glasbi želeli. Za konec je zaigral pianist Marolt Sveto dve skladbi, ki jih je predvajal z dobro tehniko, s prozornostjo v igri in s primerno poglavljenostjo. — Soliste so spremljali na klavirju Osana Jože, Cvetko Ciril in Bizjak-Valjalo Marta.

Nastopajoči gojenci so bili iz šol profesorjev: Vogelnikove, Ang. Trostove, Slaista, Daria-na, A. Trosta in rektorja Betetta. M. T.

Izšel je znameniti roman

POSTRUŽKA

Spisal

Dario Nicodemi

Igra »Scampolo«, ki je spisana po tem romanu, je šla čez gledališke odre že po vsem svetu. Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah.

Iz vzrokov vojne nastaja orožje miru

POT POLITICNE MOČI PETROLEJA

Leta 1913 je proizvajala Anglo-Persian 80.000 ton petroleja, leta 1932 je narasla proizvodnja na 6,5 milijona in leta 1938 na 10,2 milijona ton. Letno zasluži Anglo-Iranian s petrolejskimi polji v Perziji 150 milijonov mark. V petih letih se je dvignil kapital Anglo-Persian od 2 na 13,5 milijona funtov. Da bi mogla družba dobro investirati ta kapital — leta 1937 je imela 7,46 milijonov funtov netto — je ustanovila povsod podružnice svojega glavnega podjetja.

Anglo-Iranian je tudi eno izmed največjih angleških ladijskih podjetij. Družba sama je imela leta 1939 93 petrolejskih ladij s skoraj milijonom ton tonaže. Družba predstavlja finančno moč, kakor malokatera te vrste. Vse to pa je ustvaril slučaj, ki ga je izkoristil na tako premeten način Reilly.

Iran je tako velik kakor Nemčija, Francija in Anglija skupaj, ima pa danes okoli 11 milijonov prebivalcev. Deželo so vladali krajevni mogočniki, čeprav je bil vrhovni poglavar dežele šah. Svoj vpliv nad Perzijo so skušali uveljaviti viti Rusi s severa, Angleži pa z juga. Pogodba iz leta 1907 je deželo tudi v resnici razdelila med dve interesni zoni. Leta 1910 so zasedli Rusi Taurus, in Kasvin, Angleži pa Bušir, Širas in Isfahan.

V svetovni vojni je bila Perzija nevtralna, a to je bilo prav malo mar njenim sosedom, da se ne bi bojevali na njenem ozemlju. Ko je v Rusiji vstala revolucija, je v Perziji zavladal popolnoma angleški vpliv. V začetku leta 1919 je bilo kavkaško petrolejsko ozemlje skoraj vse v angleških rokah. V tem letu je Anglo-Persian dobila tudi vso petrolejsko moč v Perziji.

Perzijski petrolej je bil odločilna premoč zaveznikov v svetovni vojni. Dasi tedanja vojna še daleč ni bila tako imenovana motorizirana vojna, je bil vendar petrolej tako važen faktor pri končnih in odločilnih zmagah, da so vojskovodje, politiki in industriji bili prepričani, da je petrolej odločilno pomagal zaveznikom do zmage.

Abadan, glavno pristanišče petrolejske družbe Anglo-Persian v Perzijskem zalivu je bilo v začetku tega stoletja še majhna vas,

obdana od palmovih gozdičev, med svetovno vojno pa je zrastle v razgibano mesto. Tod je nastala rafinerija, ki je danes največja na svetu. Angleži so v južni Perziji gradili ceste, polagali telefonske kable in nadzorovali ves promet dežele. Že davno so bili dejanski gospodarji dežele. Angleži so to gospodstvo hoteli tudi na zunaj poudariti. Lord Curzon je izdelal leta 1919 pogodbo, na podlagi katere pridejo perzijske finance, njena vojska in notranja uprava pod vodstvo angleških svetovalec. Perzija je postala angleška kolonija.

Meseca februarja so v boju proti ruskim četam zmagale perzijske. Vkorakale so v Teheran, pregnale so anglofilske ministre. Parlament je razveljavil pogodbo z Anglijo. Iran se je pričel dvigati, se otresati tujega vpliva in gospodstva.

Resah khan voditelj in ustvarjalec novega Irana, je bil leta 1916 še kadet. Kot kmečki sin je služil vojsko, česal konje, kakor delajo danes še tisoči perzijskih vojakov. Toda ta preprosti vojak je postal diktator in leta 1925 šah-i-šah, cesar in edini vladar vse Perzije, ki se je po letu 1935 imenovala Iran. Dvig tega človeka je naravnost praviljen. Bivši vojak, sedanj Resah šah-Pehlevi je že leta 1928 ukončil inozemcem vse pravice. Stališče Angležev je bilo vedno bolj otežkočeno, njihove pravice so bile dan za dnem manjše. Niti pravice letenja preko Irana jim sedanji poglavar ni dovolil. Angleži so so bili vedno bolj izpodpirani, na njihova mesta so prihajali domačini. Dne 5. decembra 1932 je šah ukinil d'Arcyjevo koncesijo.

Kako je Resah šah to izpeljal?

Prišel je s tem, da je pripravil upor proti tujim častnikom, proti Rusom, in Angležem, ki so tedaj zapovedovali perzijski vojski. Ko je sam stopil na čelo vojske, je strmoglavil od Angležev postavljeno vlado v Teheranu. Novi vladi je dal nacionalni značaj. Naglo je izkoristil nesporazume med Rusi in Angleži. Vse, kar koli je prišlo, je izrazil v svojo korist, obenem se je pa znal trdno nasloniti na perzijskega kmeta, ga zavaroval pred špekulanti in izkoriščevalci in je brezobzirno zatrl kuropeja. Za deželo je zainteresiral ameriški in nemški kapital. Veliko Nemcev je tedaj prišlo v Perzijo. Dalje je izboljšal prometno omrežje Perzije, ki je bilo doslej slabo in zanemarljivo.

Leta 1927 so pričeli ameriški in nemški inženirji z gradnjo železnice, ki bi vezala Kaspisko morje s Perzijskim zalivom. Gradnja, ki je terjala veliko naporov in dela zaradi neprehodnega ozemlja, je bila leta 1938 dovršena. Perziji so bili na svoje delo ponosni, Resah

Nov ilustrirani tednik Dopolavora »Gente nostra«

Začasno je tednik »Gente nostra«, uradno glasilo Dopolavora, prekinil izhajanje, da bi začel izhajati v elegantnejši tipografski obliki, tako kakor izhajajo največji italijanski ilustrirani periodični listi.

Tiskal se bo na 16 straneh v barvah in bo imel za sodelavce najbolj znane in cenjene pisatelje.

Letna naročnina je 40 lir, vsaka številka pa, ki bo na razpolago po kioskih, bo stala lir 1.50. Tovarišu najlepše želje!

mrzli burji s sovražnikom, ki so ga razpršili in zasedli 35 sovjetskih trdnjav in zajeli več ujetnikov.

Skupine nemških strmoglavcev so uspešno bombardirale železniško omrežje proti Murmansku in uničile neko veliko železniško postajo, ki je bila ob železnici vzhodno od zaliva Kandalakša. (La Stampa)

1076, 1085, 1168, 1187, 1254, 1277, 1306, 1327, 1390, 1401.

Po din 5000.—, serija B, št. 40, 52, 60, 136, 189, 266, 326, 374, 388, 392, 423, 448, 471, 472, 474, 522, 646, 697.

Po din 1000.—, serija C, št. 22, 34, 170, 210, 236, 274, 283, 300, 333, 347, 394, 407, 448, 504, 519, 571, 603, 637, 641, 763, 763, 796, 799, 818, 841, 867, 884, 894, 898, 974, 1006, 1080, 1088, 1093, 1168, 1179, 1190, 1242, 1322, 1344, 1402, 1409, 1438, 1535, 1540, 1576, 1577, 1601, 1604, 1624, 1635, 1693, 1798, 1806, 1820, 1823, 1917, 1982, 1992.

Izzrebane obligacije so plačljive dne 16. avgusta 1943 pri mestni blagajni v Ljubljani.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo v Ljubljani je imel 2. marca svoj XXIII. redni letni občni zbor. Sprejeti so bili vsi predlogi tako glede razdelitve čistega dobička, dividende, kakor tudi glede ostalih točk. Bilančne postavke in postavke računa dobička in izgube so sledeče:

Bilanca do 31. decembra 1942-XX-XXI:

Aktiva: blagajna 4.895.272,77 lire, žiro računi pri denarnih zavodih 6.135.543,01 lire, državni zakladni boni 6.410.350 lire, menice 7.948.630 lire, vrednostni papirji 2.317.451,86 lire, konzorcijsni računi 3.369.618,10 lire, naložba rezervnega fonda v državnih papirjih 688.258,01 lire, debitorji: A vista tekoči računi 14.183.840 lire, ostali dolžniki 54.110.639,61 lire, debitorji skupaj 68.294.479,61 lire, inventar 1, realitete 255.350,50 lire, garancije 562.602,63 lire; aktiva skupaj 100.314.954,86 lire.

Passiva: glavnica 4.750.000 lire, rezervni fond: redni 2.375.000 lire, izredni 1.064.000 lire, za dubiozno terjatve 2.546.000 lire, ažijski 1.425.000 lire, za tečajno izgubo pri vrednostnih papirjih 258.987,10 lire; rezervni fond skukaj: 7.668.987,10 lire, fond za izgubo izvestnih terjatev 1.664.497,28 lire, rezerva za večje nepredvidene izdatke 190.000 lire, trate 12.529,94 lire, vložne knjižice in blagajniške priznanice 24.242.248,96 lire, kreditorji 60.824.012,29 lire, nedvignjena dividenda 2.994,40 lire, dobiček: prenos iz leta 1941 244.779,34 lire, za leto 1942 714.905,55 lire, dobiček skupaj 959.684,89 lire, garancije 562.602,63 lire; pasiva skupaj 100 milijonov 314.954,86 lire.

Račun izgube in dobička dne 31. decembra 1942-XX-XXI:

Debet: plače in vojne doklade 1.484.707,88 lire, stroški 1.108.902,03 lire, davki in socialne davke za uradništvo 240.047,74 lire, davki in pristojbine 399.140,98 lire, odpis od realitet 5.900 lire, dobiček: prenos iz leta 1941 244.779,34 lire, za leto 1942 714.905,55 lire, dobiček skupaj 959.684,89 lire; debet skupaj 4.198.383,52 lire.

Kredit: prenos iz leta 1941 244.779,34 lire, obresti in provizije 3.475.819,55 lire, dobiček iz drugih poslov 477.784,63 lire; kredit skupaj 4 milijone 198.383,52 lire.

Dividenda je bila določena na 10% netto in se bo izplačevala od 15. marca dalje.

DALE CARNEGIE

Rako si pridobiš prijateljev

Ko je prišel s poraženo vojsko do reke Patumaka, se je znašel med naraslo, neprehodno reko ter med zmagovito vojsko nasprotnika. Lincoln je videl, da je bil sovražnik ujet v past, iz katere ni mogel več uiti. Takoj je pograbil za nepričakovano priliko, hotel sovražnika popolnoma obkoliti ter takoj končati vojno. Poel je v največji naglici šel z navodili svojemu generalu Meadeu ter mu ukazal takojšnji nastop. General pa je storil prav nasprotno. Zbral je najprej vojni svet, se obotavljal in mečkal, brzojavil opravila vsake vrste ter se branil napasti nasprotnika. Medtem pa je voda v reki upadla in južna vojska je zbežala čez Patumak.

Lincoln je besnel ter napisal generalu v največjem obupu sledeče pismo:

»Dragi general, ne verjamem, da vi dovolj cenite ogromnost naše nesreče zaradi bega sovražnika, ki smo ga že držali. Če bi ga takrat napadli po vseh naših zadnjih zmagah, bi gotovo s tem zaključili vojno. Tako se je pa vojna spet podaljšala v neskončnost. Če se niste čutili dovolj močnega, da bi napadli sovražnika pretekli ponedeljek, vam bo to še težje sedaj, ko so južniki prešli reko. Tudi je treba vedeti, da vi sedaj razpolagate samo z dvema tretjinama one sile, ki ste jo takrat imeli. Sedaj je nemogoče izkoristiti zmago. Zato v to niti ne upam. Vaša zlata prilika je že mimo in s tem sem jaz zašel v silovito zagato.«

Kaj mislite, kaj je storil general Meade, ko je prejel pismo? Nič, kajti pisma ni prejel, ker mu ga Lincoln sploh poslal ni. Pismo so našli med Lincolnovo zapuščino šele po njegovi smrti.

Mislim — kar je le moja podstavka —, da je Lincoln takole rekel sam pri sebi, ko je napisal pismo: »Počakaj! Nikar se ne prenašli. Lahko je meni, ki sem tukaj na varnem v Beli hiši ter pošiljam Meadeu povelja, naj napade. Če bi bil pa z njim v Gettysburgu in videl teči toliko krvi, kakor je je videl on teči v zadnjih tednih, če bi slišal toliko vpitja in stokanja ranjenecv ter umirajočih, se mi gotovo ne bi toliko mudilo pri drugim napadu. Če bi imel boječ značaj kakor Meade, bi morda naredil isto kakor on. Vsekakor pa, kar je bilo, je bilo. Če mu pošljem to pismo, bom sicer dal duška svoji jezi, Meade se bo pa skušal opravičevati, in da bi se opravičil, bo dolžil mene, se mi bo uprl, in tako ne bom mogel več izrabiti njegovih sposobnosti pri nadaljevanju vojne.« In Lincoln je pismo zadržal. Teodor Roosevelt je pripovedoval, da kadar se mu je kot predsedniku stavila na pot kakka težka ovira, je imel navado, gledati na veliko Lincolnovo sliko, ki je vsela nad njegovo pisalo mizo ter se spraševati, kaj bi naredil Lincoln, če bi bil v njegovi koži.

Ali bi vam ugajalo, če bi kdo sklenil spreminiti sistem, se kontrolirati ter se poboljšati? Kako ne! Toda zakaj ne bi začeli kar pri vas? Z osebnega vidika je to mnogo bolj koristno, kakor pa skušati spreminjati druge, in tudi precej manj nevarno.

Ko človek začneja bitko s samim seboj, pravi Browning, začneja prav in nekaj velja.

Za izpolnitev je seveda treba časa. Če se boste izpolnili do božiča, se lahko odpočijete. Po praznikih pa lahko začnete kritizirati in izpopolnjevati druge.

Toda najprej začnite izpopolnjevati sebe.

Ko sem bil mlad, sem v svoji vrtloglosti pisal nekoga dne pismo Rihardu Hardingu Dawisu. Harding Dawis je bil slaven pisatelj in njegova zvezda je takrat živo blestela na ameriškem literarnem nebu. Moral sem napisati za revije članek o ameriških pisateljih ter sem prosil Dawisa, da mi nekaj pove o svoji delovni metodi. Nekaj tednov prej sem prejel od nekoga pismo, ki je na koncu imelo tole pripombo: »Diktirano, a neprečitano.« Pripomba je name naredila odličen vtis. Moj dopisnik je moral biti zelo zaposlena in važna osebnost, sem sklepal. Jaz seveda nisem bil. Imel sem pa bedasto misel, da bo sliha pripomba od moje strani naredila enak vtis na Dawisa. Zato sem ob koncu pisma pristavil domišljavo pripombo: »Diktirano, a neprečitano.«

Pisatelj mi ni nikoli odgovoril, pač pa mi je vrnil pismo s sledečo pripombo: »Vaša neotesanost se more meriti le s pomanjkanjem vaše vzgoje.« Brez dvoma sem ustrelil kozla ter si zaslužil nauk. Toda končno sem bil tudi jaz človek in sem bil užaljen. Ko sem deset let nato slišal o smrti pisatelja Dawisa, je bila moja edina misel — in tega se sramujem — misel na nauk, ki mi ga je dal pisatelj.

Ce se torej hočemo izogniti užaljenosti, ki lahko traja desetletja, se zdržimo prenačljive kritike ter obsojanja, tudi če naš bližnji to katerikoli zasluži. Ko obujemo s svojimi tovariši, pomnimo, da nimamo opravka z bitji, ki jih vodi logika, temveč z bitji, ki so igrača strasti, polna predsodkov, napuha in častihlepa. (Dalje.)

Arabski petrolej.

V srcu Arabije, polotoka, ki hkrati loči in združuje Azijo in Afriko in ki je le za tretjino manjši od Evrope, v visoki planoti Nežda, leži Riad. Iz te puščavske trdnjave je moral leta 1891 bežati mladenič s svojimi starši, brati in sestrami. Potomec Abdula Vahaba — islamskega Kalvina — je bil ta mladenič Abdul Asis Saud le eden izmed tisočih sestradanih beduinov. Danes pa je kralj dela Arabije. Od leta 1924 je gospodar svetih mest Mekke in Medine in s tem tako rekoč ena izmed glavnih osebnosti islama, odločujoča o usodi 240 milijonov mohamedancev. Odkar pa so našli petrolej v Bahreinu in v Hasi, je eden glavnih borec v boju za »tekoče zlato«.

Ibn Saud je še kot otrok sanjal o združenju, veliki in močni Arabiji, on je tudi začel ta sen uresničevati. Osvojil je s pešiči svojih prijateljev rodno mesto Riad, nato si je podvrget okoliške vasi in končno vse bližnje pokrajine. Bil je prvi Arabec, ki je pričel spreminjati puščavo v rodovitno polje, ki je vrtil studence in beduine napravil za kmete.

Leta 1908, ko si je Ibn Saud utrdil mesto v Nedždu, je vstal v Carigradu upor proti Sultanu. V istem letu je proglasila Bolgarija svojo neodvisnost. Leta 1911 je bila vojna za Tripolis, naslednje leto je izbruhnila prva balkanska vojna. V času teh bojev je Turčija umaknila svoje čete iz osrednje Arabije. Ostale so le še čete v Hasi, v arabski obalni pokrajini, ležeči nasproti perzijskim petrolejskim poljem in je velikega strateškega pomena. Ibn Saud je izrazil trenutek in leta 1913 je osvojil Hufuf, pomembno mesto pokrajine Hasa. Ta naselbina s 30.000 ljudmi obvlada karavanska pota od Perzijskega zaliva do Meke. Hufuf je bil tudi sedež guvernerja in od tega je dosegel Ibn Saud predajo vse pokrajine. Turki so se umaknili in tako odprli Ibn Saudu pot do morja in do angleške politike, kajti Perzijski zaliv je »britansko morje«: kdor ima v svoji oblasti Hasa, je s tem obenem za London važna osebnost.

Metliška okolica pod knuto komunističnih krvnikov

Bolj malo se je slišalo doslej o velikih grozodetstvih, ki so jih povzročili komunistični partizani v metliški okolici. Med partizane je šlo od nas nekaj ljudi, ki se še vedno odlikujejo po svoji krutosti in krvočnosti, kot na primer dr. Alojzij Mihelič, zdravnik, Slaneč Jože, čevljar, Borštnar Jože, prometnik, Fuks Manek, dijak, sin trgovca, Malešič Rudi, mizar, pomočnik (s priimkom Čaruga), Škrlj Rafael, šofer, Jurečič Olga, zasebnica, Bajuk Stanka, občinska uradnica in še nekaj drugih, katerih imena so znana in se bodo ob svojem času objavila. Iz metliške okolice pa so znana imena visokih komunističnih dostojanstvenikov in velikih krvolokov, kot n. pr. brata Ili in Marko Badovinac iz Rosalnice, brat Janez, Jožef in Franc Pezdirec iz Trnovca, Kocbek Jože, šolski upravitelj na Lokvici, brat proslulega Edija Kocbeka, Vilfan Hinko, učitelj na Lokvici, Vrežec Stanislav, učitelj na Suhorju, in njegov sin dijak Milan, Stefančič Ivan in Muc Franc, posestnik sinova iz Draščič, Ban Alojzij, zidar iz Kamenice, Nemanč Janez, kajzar iz Trnovca.

Ne bomo naštevali nadaljnjih imen, toda naj vedo vsi ti partizani, ki so sodelovali pri šest in tridesetih, doslej izvršenih umorih v metliški okolici, pri požigih in ropih po naših vaseh, da so vsa imena s primernimi opombami znana in zapisana.

Vsi ti so krivi, da je bilo v naši okolici pobitih toliko nedolžnih ljudi. Bili so to umori, proti katerim nekateri niso imeli niti besedice protesta na ustih, vsi, ki so zaradi justifikacije štirih znanih komunistov kričali o vnebovpijočih krvavicih in o prevlajanju bratske krvi.

Suhor — naš Alcazar

Nikoli ne bomo pozabili na Suhor, kraj južna, slave in mučeništva naših najboljših borcev za vero in Boga, borec za ohranitev stoletne kulture in svojih človeških pravic med slovenskim narodom. Vaša junaška kri, slavni junaki, je napojila nehvaležno, izdajalsko suhorskno zemljo. Odsli ste, da kot mučeniki pri Bogu podpirate sveti bog svojih tovarišev po slovenski zemlji. Osemnajst vas je našlo skupni grob na pokopališču pri Sv. Jakobu. Tam čakate v božjem miru, da bo zopet mogel stopiti na suhorska tla duhovnik, ki bo blagoslovil vaša od podivjanega sovražnika oskrnjena trupla.

Manj zavidanja vredna je usoda vas, ki ste živili padli sovražniku v roke. Manj zavidanja vredna usoda, toda ne manjša slava. Dokaj se vas je že rešilo iz strašnega ujetništva in zdaj s pomnoženim pogumom nadaljujete sveto borbo proti brezbožnikom. Ostali ste s strašnimi mukami in s svojo krvjo dali pričevanje Bogu in narodu, v katerega zgodovini bodo za vedno ostala z zlatimi črkami zapisana vaša imena. Blestelo bo tvoje ime slavni Izlok — Vasiljevič, ki si, ne meneč se za svoje muke, do zadnjega misli sam na rešitev tovarišev, in tvoje ime, dragi p. Norbert, ki si nisi pomišljal javno zaklicati v svet: »Motili smo se!« in si to svoje spoznanje zapečatil s lastno mučeniško krvjo. Blesteli bosta vajini slavni imeni, vrla bora Okorn in Gale, ki sta celo odklanjala vsak zagovor pred zločinskimi sodišči in sta prostodušno, slovenskega fanta vredno zaklicala: »Od vsega početka se boriva proti komunizmu in sva na to ponosna!«

Legionar Okorn

Miko Moravec

Nove partizanske žrtve

Ni še minil mesec po suhorskih dogodkih, že sta v decembru padla pod morilsko partizansko roko oba heta Ljubiniča, oče in sin, iz Boldraža št. 5. Nato prav o božičnih dneh Starc Ivan, delavec, sin posestnika iz Rosalnice št. 26, in Alojzija Ivec, roj. Pavlovič, žena trgovca z Gornjega Suhorja št. 11. Bila je odvedena dne 23. decembra in nato na Dragah v glavnem partizanskem taboru občešana.

Dne 30. decembra sta bila odvedena in nato usmrčena zakonca Rudolf Golja in njegova žena Ana, roj. Badovinac z Dolnjega Suhorja št. 14. Kot vzrok smrtne obsode so navajali, da sta v svoji gostilni postregla dvema »belogardiškim« oficerjema.

Takoj prve dni januarja je sledila nadaljnja žrtev, šestnajstletno dekle Karolina Nemanč, hči bivšega župana občine Metlike-okolica, Leopolda Nemanč iz Bereče vasi št. 30. Dekle je bilo odve-

dno dne 31. decembra v partizanski tabor na Drage in bilo tam zasiljevano. Poleg neodpušljivega zločina, da je bila hči zavednih katoliških staršev, je bila njena edina krivda ta, da je od šolske upraviteljice nesla neko pismo v Metliko svojemu očetu. (Nesla je podpisani šolski proračun svojemu očetu kot predsedniku šolskega odbora.) Dne 3. januarja so jo še enkrat privedli na zaslišanje pred zbranimi prebivalci vasi Drage. Priznala je, da je nesla pismo, ni pa vedela, kaj je bilo v njem. Nekaj dni pozneje je po izjavi partizanov samih ni bilo več pri življenju. Njena smrt je prav za prav izbruh onemogle jeze in maščevalnosti komunistov, ker ne morejo doseči njenega očeta, ki se je umaknil od doma.

Druga žrtev je Anton Repovž, sameki sin, v septembru od komunistov zaklanen Antona Repovža z Božakovega št. 3. Anton Repovž ml. je bil

Anton Repovž

Karlina Nemanč

kakor njegov pokojni oče eden tistih, ki jim Bog in vera niso prazne besede. Vsakdo se spominja ponosnega, krepkega fanta, ki je obenem s svojim bratom Jožetom leto za leto nosil baldahin pri telovski in velikonočni procesiji. Takoj po smrti svojega očeta je prevzel cerkveniško posle pri božakovski podružnici. Komaj štiri mesece je izvrševal to službo. Zdaj je odšel za svojim očetom in vsemi slovenskimi mučeniki. Krvniki so ga ujeli v vidoških vinogradih, kjer je kupoval vino, dne 28. januarja. Odvedli so ga s seboj. Hoteli so mu izsiliti neke izjave o stvarih, o katerih dejansko ni ničesar vedel. Dobesedno vzelo so ga dva dni ubijali. Končno — po dvodnevnem ubijanju — so ga na Sošicah ubili. Med mučeništvom se je zadržal junaško, slovenskega fanta vredno. Vmes se je z molitvijo pripravljala na smrt.

Obenem z njim je pomnožil število mučencev tudi Jožef Pečarič, poljedelec, sin posestnika iz Draščič št. 13. Bila sta istočasno ujeta, se skupno z molitvijo pripravljala na smrt, ki ju je za vedno združila pri Bogu.

Poslednja žrtev je komaj šoli odrasli petnajstletni Starc Pavel, sin posestnika iz Rosalnice 46, brat zgoraj imenovanega Starca Ivana. Bil je odveden in ubit prve dni v februarju.

Ropi, požigi

Umorom naših najboljših ljudi se pridružuje cela vrsta ropov in požigov. O požigu šole in župnišča na Radovici smo že poročali. Ob suhorskem napadu je leta usoda zadela tamkajšnjo šolo in župnišče. Temu se pridruži požig cerkvene hiše pri

znani belokranjski božji poti Treh farah ter požig desetih poslopj v Bereči vasi in ene hiše na Božakovem.

Požigom sledi cela vrsta ropov. Tu ne gre za rope, kot so bili včasih v navadi med razbojniki. Tukaj gre za popolno izpraznjenje domačije: odgon vse živine iz hleva, odvoz vseh življenjskih potrebščin, ki si jih je kmet s trdom in znojem med letom pridela, ter obleke in obutve. Edina možnost, da po takem ropu še kaj ostane je, če zločinci ne morejo vsega naenkrat odpeljati. Na tak strašen način je bilo v naši okolici že pred božičem izropanih okoli petnajst domačij, po božiču pa zopet nadaljnjih najmanj petnajst. Med njimi naj omenimo g. Jožeta Nemanča z Zelebeja, bivšega narodnega poslance in poznejšega župana metliške okolice, ki si je ob tej priliki komaj rešil življenje. Ker je bil komunist že od nekdaj trn v peti, se je po tem ropu moral s ostankom svojega premoženja z vso družino umakniti v Metliko in pustiti svoj dom prazen. Enako se je zgodilo tudi njegovemu sinu Antonu, poročenemu na Lokvici. Pa tudi več drugih gospodarjev, ki zaradi svoje priznane vernosti in poštenosti niso bili več varni na domovih, je moralo svoje domačije na milost in nemilost prepustiti krvolokom in se umakniti v mesto, da si rešijo vsaj golo življenje.

Poslednji krči umirajočega

Vsem tem nasilnim dejanjem komunistov, kakor so strahotna in boleča za naše ljudstvo, je pridružena ta tolažilna zaveza, da niso nič drugega, kot poslednji obupni poskusi partizanstva, da se še nekaj časa odbrži; nič drugega kot poslednji mrtvaški krči poginjavajočega. Toda tolažilno je, da je to tudi vse, kar partizanstvo še zmore. Tu, v teh obmejnih krajih so se skupaj natepile vse slovenske in hrvatske komunistične tolpe. Hočejo še s poslednjimi sredstvi strahovati ubogo ljudstvo. Toda puške, strojnice in topovi sekajo dan za dnem že od božiča dalje obupne vrzeli v njihove vrste. Prepadi po viodinskih, sošicah in žumberških gozdovih se polnijo z njihovimi mrtvci, ki jih bočejo na ta način prikriti pred ljudstvom.

Teh obmejnih bojov proti komunistom so se udeležili tudi legionarji iz Metlike, ki so zlasti v štiridnevni bitki od 29. januarja do 2. februarja pokazali neverjetno junaštvo in spretnost v bojevanju. Pri tej priliki je 31. januarja slavno padel eden izmed najboljših tovarišev, legionar Miko Moravec, rojen l. 1918. v Svržakih pri Metliki.

Tako so torej partizani okoli Metlike ob pogledu na svoje zdecimirane vrste segli po zadnjem brezupnem sredstvu: po prisilni mobilizaciji. Pozabili pa so, da s to gesto ne bodo dosegli nič drugega, kakor okrepitev in razmah protikomunističnega boja. Res se jim je posrečilo, da so s silo odvedli v svoja taborišča nekaj fantov iz vasi okoli Metlike. Toda drugi, ki so doslej še nihal v neodločnosti, so v tem trenutku spoznali, kaj je njihova dolžnost in kje njihovo mesto: kar čez noč so se vrste metliških legionarjev podvojile in se še vedno, dan za dnem množijo. Pa to ne samo z neizkušenimi mladeniči, ki bi jim manjkalo za vojsko vse drugo, razen dobre volje, marveč z odraslimi fanti in možmi, izkušenimi vojaši, ki dobro vedo, kdaj puška zadene in kdaj ne zadene. Danes končno doživljamo v Beli Krajini to, kar so mnogi drugi slovenski kraji doživeli že pred pol leta in z upanjem v srečo ponavljamo Gregorčičeve verzice:

Množe borilcev se vrste,
gorje ti bo, sovrag, gorje!

Semenogojski tečaj vrtnarskega odseka SVD

Ljubljana, 3. marca.

Danes se je v prostorih Krekove gospodinj-ske šole v Siskri vršil semenogojski tečaj, ki ga je priredil Vrtnarski odsek Sadjarskega in vrtnarskega društva. Tečaj je prav lepo uspel in se je predavanj udeleževalo nad 70 tečajnikov. Na sporedu je bilo več predavanj; tako so dopoldne govorili inž. Gvido Fajdiga o zakonskih dedovanjih (mendelizmu), inž. Josip Maček o pripravi zemlje in gnojenju, sadjarski nadzornik Strekelj pa o zelenjadnem izboru in tehničnih delih. Popoldne so se predavanja nadaljevala; inž. Sergij Gorjup je obravnaval splošno selekcijska pravila, o desinfekciji semenja in zemlje je razpravljala inž. Fr. Jančič, o prezimovanju in sajenju semenje je govorila Tita Hribarjeva, selekcijo zelenjadi je obdelal ravnatelj mestnih nasadov Lap, selekcijo cvetic pa asistent mestne vrtnarje Fr. Pirnat.

Namen tega tečaja je bil, da se ljudje priučijo pridelovati čim več zelenjadnega semenja po zelenjadnem izboru ankete bišve banke uprave v Ljubljani. Posebno potrebno je to v današnjem času. Po nalogu Visokega komisarijata je treba izkoristiti vsak razpoložljivi kosček neobdelane zemlje za pridelavo zelenjadi. Ni samo krivda na uvozu, če primanjkuje zelenjadnega semenja, temveč tudi zaradi premalo skrbnega zanimanja ljudi, da bi to seme pridelovali na domačih tleh. Upoštevati pa je

treba še semenske in klimatične razmere, kajti prerado se zgodi, da marsikdo poseje seme, ki mu je najbližje pri roki.

Zamisel in uresničitev tečaja, ki je tako koristen in potreben, je vredna vse pohvale; ker pa bo takih tečajev v prihodnjih dneh še več, je prav, da se jih zainteresirano občinstvo udeleži v čim večjem številu. Prav gotovo bo vsak udeleženec tečaja nekaj pridobil, kar ne bo koristilo samo njemu, pač pa tudi skupnosti. Navodila in misli, ki jih predavatelji razvijajo, niso samo za danes ali jutri, temveč ostanejo in vedno prav pridejo.

Sprememba tramvajske postaje na trimostovju

Od danes dalje je dosedanje postajališče tramvajev, ki vozijo proti Mostan, pomaknjeno višje — vzporedno s trgovino Šmalc. Sprememba je bila nujno potrebna, kajti na mostu je zastal ves tovarni promet, kadar sta stala dva križajoča se vozova. Seveda se ljudje še niso navadili na novo postajo. Mnogo jih je namreč čakalo pri mostu, začudeno opazujoč, kako da se je voz ustavil sredi klanca. Se bolj pa so bili presenečeni, ko jo je tramvaj s precejšnjo brzino rezal naravnost proti magistratu, ne da bi se kaj ustavil. Nekaj dni bo poteklo, pa se bomo navadili.

Pred podobo Matere

Objavljamo spet nalogo učiteljske, ki vabi k posnemanju. Vzgojitelj, ki tako skrbi za obnovo verskih vrednot med inteligentnim naraščanjem, je gotovo najboljši kladivar zdrave bodočnosti.

Način te vzgoje vabi tudi druge vzgojitelje k plemenitemu posnemanju. Zato škofijski pripravljalni odbor za Marijino sobotno pobožnost vlnudno vabi, da bi tudi po drugih šolah marijanska misel dala snovi za šolsko delo.

Jasen, svetel zimski večer. Na razprostrti božji dlani trepečejo zvezdice, se utrinjajo in izginjajo v medlem obzorju. Sam Bog čuje nad malo vasico, ki je prislonjena ob gorsko reber in tiho spava pod debelo snežno odejo. Vse mirno počiva, le na koncu vasi tam ob gozdu brli še slabotna lučka. V revno opremljeni izbi je zbrana vsa družina. Pred podobo Bogorodice trepeče drobna lučka. Njen plamen se zvija in meče slabotne sence na podobo. Na revnem ležišču počiva bolna mati. Že nekaj mesecev je, odkar jo je priklenila zavrta bolezen na posteljo. Danes ji je posebno hudo, pokašljuje in prsi se ji nemirno dvigajo. Zdi se, kot da bo vsak čas izdihnila.

Veter tuli okrog hišnih oglov, da zazebe bolnico pri duši. Zdi se ji, kot da bi trkala božja poslanka — smrt na vrata. Družina je zbrana pred podobo Materinega Srca in vroče moli za bolnično zdravje. Upadli in blede so obrazi vseh domačih in nemo se premikajo njihove ustnice v goreči molitvi za ubogo mater.

Bolnica zavzdihne. Vsi se ozrejo v njo. Zdi se, kot da se je v njenih ngasih oči utrlil svetel plamen in da je spreletel njeno izmučeno obličje blažen smehljaj. Bleda, izsušena ustnice hočejo nekaj povedati in upadle roke nekaj pokazati, toda tega ne zmorejo. Onemoglo ji zdrknejo na belo blazino in solza ji kane pri tem na očetovo roko, ki podpira izmučeno njeno telo.

Naenkrat se vzdigne, kot bi jo podpirala neka nevidna moč. Po vsej sili hoče vstati. Razpne roke, a takoj omahne izmučeno na posteljo in ustnice ji samo zasepečejo: »Mati, ne zapusti ubogih otrok, čuvaj nad njimi in varno jih pripelji v svoje naročje!« Beseda ji zamre, telo se strese in uboga, trpeča duša splava v večne višave, kjer ni gorja, kjer ni trpljenja.

Vsi se zdržnejo. Veter se zaleti v vrata in jih na stečaj odpre. Zdi se, kot da je materina duša splavala skozi in se dvignila pod jasno nebo.

V mali koči vse zamre, čuje se le pritajena molitve ubogih otrok in očeta, ki skrušeno kleče pred Materino podobo in molijo sv. rožni venec za materino dušo. Trepetajoča lučka ugasne, zmanjkalo ji je olja...

Temna noč se zgrne nad pokojno vasico in tudi lučka ob robu gozda je ugasnila. Zdi se, kot da zvezde sepečejo; kajti sprejele so med svojo sredo trpečo dušo. Marija Potočnik.

Propagandni turistični plakati

Pobuda Pokrajinskega poverjenišтва za tujski promet za prireditev razstave propagandno turističnega plakata, je vzbudila veliko zanimanje v našem mestu. Turistična propaganda je ena najvažnejših činiteljev za razvoj mesta v bodočnosti.

Zato je potrebno, da se zlasti turistični propagandi posvetijo najboljše moči našega meščanstva.

Zaenkrat so poklicani umetniki, da pokažejo s svojimi deli zgodovinske in folklorniste motive pokrajine ter pejsaže, ki morejo takoj vzbuditi zanimanje.

Opozarjamo umetnike, da morajo biti kompozicije 0,70x1 m pripravljene za takojšnjo reprodukcijo za tisk.

Rok za prijave in sodelovanje pri razstavi je določen do 20. maja t. l., toda želeli bi bilo, da bi umetniki, ki namenjajo sodelovati, že prej sporočili svoj pristop Pokrajinskemu poverjeništvu za tujski promet zaradi skrbnega organiziranja razstave.

Preselitev urada za kontrolo cen

Urad Visokega komisariata za kontrolo cen se je preselil v Wolfovo ulico 12., 1. nadstropje.

Iz hrvatskega gospodarstva

Ukinitev stanovanjske zaštite na Hrvatskem. Konec leta 1942 je na Hrvatskem prenehala veljavnost omejitev glede stanovanjskih odpovedi. Dokler ne bo uveljavljen nov zakon, je torej odpadla zaštita najemnikov na Hrvatskem in se lahko najemi odpovedujejo z ozirom na druga veljavna določila.

Hranilnica v Križevcih na Hrvatskem. Mestna občina Križevci na Hrvatskem namerava ustanoviti svojo občinsko hranilnico, kateri bo dala na razpolago 350.000 kun kot osnovno glavnico.

KULTURNI OBZORNIK

F. S. Finžgar: Zbrani spisi, zvezek XII.

Mladinski spisi. Str. 360. Založila Nova založba v Ljubljani. Cena knjige je broš. 36 lir, polplatno 45 lir, platno 48 lir.

Svoje zbrano delo je pisatelj zaključil s mladinskimi spisi. V njih je še enkrat razgrnil svojo pot od prvih pisateljskih začetkov do zadnjega klenega mojstrstva. Nad vse značilen je njegov klasičen uvod. »Svojemu očetu«, posvetilo, ki ga naše slovo skoraj ne pozna, ne v načinu ne po vsebini. V njem ni postavil samo spomenika očetu, izvršnemu možu stare korenine, ampak je s priručno odkritostjo tudi razodel, od kod izhaja njegova osebnost, značaj in osnova njegovega dela: vse je ljudsko, jasno in zdravo, obrnjeno v pošten napredek, dobrotost in človeško srečo.

Knjiga je razdeljena na tri bistvena poglavja: Za pridne in poredne, študent naj bo, Gospod Hudournik. Ta tri poglavja nam kažejo tudi tri stopnje Finžgarjevega pisateljskega razvoja. V prvem razdelku so večinoma šegave poučne zgodbe v slogu starejšega mladinskega pisanja, kjer se poučnost rada odeva v zgodbo in se ji dobro prilaga tudi domačijska romantika (Vrbenski ovčar). Najznačilnejši med temi mladostnimi spisi je »Gospod Lovro«; tu se v povestni obliki in kratkih navodilih razvira čela domača mladinska vzgoja, nekak Blaže in Nežica ali Stritarjev Griški gospod. Slovesni zgodovinar pa bo ugotovil, da je »Gospod Lovro« nastal prej kakor Stritarjeva mla-

dinska šola »Pod lipo« in je zato tem značilnejši; obenem je treba vedeti, da je bil ta gospod Lovro znameniti brezniški župnik, sadjerejec, narodni gospodar in politik Lovro Pintar. Središče knjige je dijaška povest »Študent naj bo!«, kos pisateljevega lastnega življenja, napisan v letih njegove največje moči in oblikovalne sočnosti. Ta lepa in živa podoba stare Ljubljane, tedanjega dijaškega in družabnega življenja mojstrsko prekriva svoj vzgojni namen, pa iz nje vendarle jasno čutimo vso toplo resnobo, s katero pisatelj gleda na ljudi in razbira njihove obraze v igri življenja. Francelj in Jaka sta dve priručni in zdravi mladiki, izruvani iz domače prsti in prestavljeni v zaprašeno mestno ozračje, kjer si morata najti sonca in tal. — V Gospodu Hudourniku stopi končno pred nas modrijan, ki se je umaknil mestnim sencam in uživa skromno prostost sredi gorskega sveta. V tem ciklu zgodbe se človek približa največji učiteljici življenja — božji naravi, jo skuša doumeti in si iz nje nabira modrosti. Hudournikova miška, »Hudournikova polha dva« pa tudi posamezna poglavja o Lisku so biseri živaleških povesti, globoko doživljene in doumetje prirode in življenja. Zadnji zvezek Finžgarjevih spisov je tedaj že zaključek zbranega dela, priručen konec časne prve izdaje dokumentarnega Finžgarjevega pisateljstva.

Novi časopisi

Etnolog, knjiga XV., 1942 je izšel z naslednjo vsebino: Kotnik Franc: Blagoslov zelišč na kres — in čar kresnic; Orel Boris: Carodetni obred in mit nakolenčica ter bosmana v slovenskih ženo-vanjskih običajih (začasno poročilo); Grošelj Milan: O tipu pravilice o Amorju in Psihi; Ložar Rajko: Prazgodovinske osnove slovenskega narodopisja.

Krajska poročila: Novak Vilko: Ovčarstvo pod Stolum in v Planici; Lokar Janko: Vsi pojte rakam žvižgati!; Lokar Janko: Nekaj zagovorov iz borovniške okolice. — O tej številki Etnologa, ki ga izdaja in zalaga Etnografski muzej v Ljubljani ter urejuje dr. Rajko Ložar, bomo še obširneje govorili.

Slovenski pravnik, št. 1—3, letnik 47. Novi letnik te odlične revije slovenskih pravnikov se je začel z dvojno številko, v kateri je mnogo tehničnih pravniških razprav. Prvo razpravo priobčuje dr. iuris et phil. R. Trofenik, priv. docent, in sicer Uvod v meddržavno kazensko pravo, v kateri določa pojem in razvoj meddržavnega prava, predvsem pa pogoje nastanka; nato skuša določiti temu pravo mesto v sistemu splošnega prava ter obravnava na koncu tudi nazive, kakor se pojavljajo pri poedinih pisateljih. Drugo razpravo je napisal dr. Anton Štuhec o nepravdnem zavarovanju, iz katere se vidi, da se zavarovalna zaštita poslužuje se precej neizklesanih oblik. Pomanjkanje sistematike se posebno dobro občuti, zato je treba izpopolniti s prostovoljno ureditvijo pravnih odnosov, ki je cilj vsakega pravnega reda. Dr. Lev Svetek nadaljuje svoje razpravljanje o prekočasnem delu, ki jo bo zaključil v prihodnjih številkah. Obzornik prinaša zanimiv donesek iz naše pravne zgodovine o podložniškem odvetniku, ki so bili pri nas poznani še v XVIII. stoletju. Pisec zanimive pravno zgodovinske razlage ni imenovan. Književna poročila obravnavajo nove knjige, kakor jih ocenjuje dr. Gorazd Kušej in dr. A. Urbanec. Priložena je tudi ena polna rešitev vrhovnega sodišča v Ljubljani, kar pomeni praktične rešitve pravnih zadev.

Vigred, letnik 21, št. 3, prinaša naslednjo vsebino: Marijino oznanjenje. Povest Janeza

Jalena: Danejeva Vida (nadaljevanje). V deseto leto, pripravilo škofa dr. Rožmana Rakovniških knjižic, povest dr. I. Censnika: Petričeva domačija, Prehrana zdravega in bolnega človeka (Milica Sivec), Gospodinska kemija (ing. Nerima). Naša posvetovalnica ter za pridne roke (pletenje). V naših domovih so priobčeni kuharski zapiski. Naročnina 11.50 lir letno.

Vrtec, št. 7 (marec) ima naslednjo vsebino: Pesmi: Janez Samotar: Marčeva, Janko Samec: Godovni sonet, Maksimov: Pustna, Janko Samec: Mati in dete, Fr. Sever: Pomladanska. — Povesti: Venceslav Winkler: Sedem Bernardkovih (celoletna povest, ilustr. H. S.), J. Kmet: Janezovi zajčki (ilustr. Marija), Tine: Gostilničar in eigan. Pisano polje: C. Golar: Kako je hlapec potegnil vraga (ilustr. Marija). Janekove domače naloge: Moje dasedanje šole. Naša pošta. Cena letno: 25 lir, za skupna naročila 20 lir.

Dve knjigi najboljšega hrvatskega novelističnega pisatelja. — Slavko Kolar spada med najboljše hrvatske humanistične pisatelje. Sedaj je izdal dve knjigi in sicer: »Ali jesmo ili nismo?« in »Mi smo za pravico!« Sta to zbirki njegovih feljtonov in novel, v katerih na humoristično-satirični način prikazuje psihološko pogljobljene napake zagrebške in podeželske družbe. Ustvarja dobro opazovane tipe ter jih obenem riše na karikaturni način. Ni pa Kolar navadni feljtonist, temveč ga prav zaradi njegovega ostrega risanja značaje in družabne kritike ter živega okolja, v katerem išče svoje tipe, smatrajo za najboljšega sedaj živečega hrvatskega novelista. Ti dve knjigi mu je izdala »Suvremena knjižnica Matice Hrvatske«.

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 4. suša: Kazimir, spoznavalec; Lucij I., papež in mučenec; debeli četrtek.
Petek, 5. suša: Janez od Križa, spoznavalec; Evzebij, mučenec; Foka, mučenica.

Novi grobovi

† Ivana Kralj. V Ljubljani je umrla vdova po železniškem uslužbencu gospi Ivana Kralj rojena Dermastja. Blago rajnice bodo pokopali v četrtek, dne 4. marca ob pol 3 popoldne iz kapele sv. Marije na Zalah.

† Tilka Škofic. V Ljubljani je umrla 2. marca gospi Tilka Škofic. Na zadnji poti jo bodo pospremili v četrtek, dne 4. marca ob 3 popoldne iz kapele sv. Andreja na Zalah.

Naj rajnima sveti večna Luč! Vsem, ki žalujejo za njima, naše iskreno sožalje!

Osebnosti

— Diplomski izpit so dokončali na filozofski fakulteti kr. univerze v Ljubljani v februarjem terminu 1943 in prejeli fakultetno diplomu sledeči kandidati in kandidatice: Zdenko Aljančič (filozofska skupina), Jožef Felicijan (izjemna skupina, in sicer: obča zgodovina, francoski jezik s književnostjo in starofrancoskim jezikom, latinski jezik in južnoslovenska književnost), Nikolaj Košir (romanska skupina), Dušan Kušar (mineraloško-geološka skupina), Zvonimir Miklavčič (filozofska skupina), Tomaž Podnar (pedagoška skupina), Marija Tršar (romanska skupina), Ana Ziberl (skupina za slovenski jezik in književnost), Vinko Vovk (matematična skupina). — Čestitamo!

— Promocija. V torek 2. marca je bil na naši univerzi promoviran za doktorja bogoslovja g. Anton Soklič, duhovnik misijonske družbe. Ker je že pred nekaj tedni šel v Rim študirat misijonstvo, ga je pri promociji nadomestoval g. dr. Jakob Kolarič. Inauguralna disertacija g. dr. Sokliča nosi naslov: »Struktura nadnaravnega življenja po sv. Tomažu«.

V nekaj dneh izide

»POSTRUŽKA« (Scampolo)

Dario Nicodemi.

— Kateheti in misijonski tečaj. Misijonsko predavanje, namenjeno vzgojiteljem mladine, ki je odpadlo včeraj zaradi pogreba župnika Barleta, bo danes, v četrtek, ob 3 popoldne pri lazaretih. Predaval bo g. svetnik Čadež o misijonih v šoli in Dejanju sv. Detinstva, g. Sodja pa o misijonski misli med izobraženstvom in dijaštvom. Ker so predavanja tako važna za katehete, prosijo katehetsko društvo svoje člane, da se sestanka polnoštevno udeležijo.

— Še lepo vreme. Barometer v Zvezdi je v sredo jutraj napovedoval še lepo vreme. V torek je bila dosežena najvišja dnevna temperatura +18,2, v sredo jutraj jutranji minimum +0,8. Barometer v sredo jutraj 766,5 mm. V sredo zjutraj

Bogoslovna knjižnica

Izšel je novi zvezek:

SVETEGA AVRELIJA AVGUSTINA IZBRANI SPISI

Govori o Janezovem evangeliju 342 strani. Broš. 53, vez. 70 L.

Ta zvezek vsebuje 44 govorov, ki jih je imel sv. Avgustin o evang. sv. Janeza. Prevod je napravil dr. Ks. Lukman. — Klasično delo patristike, ki ne sme manjkati v nobeni knjižnici naših izobražencev.

✱

Navodila za stanovanjske odpovedi. V februarju je bilo podanih pri okrajnem sodišču nekaj stanovanjskih odpovedi. Za javnost je važno, zlasti za hišne lastnike, da se vedo ravnati, kako je treba postopati pri vlaganju stanovanjskih odpovedi, zlasti enomesečnih. Ni važno, da li je odpoved podana poprej ali pozneje. Za enomesečno odpoved je potrebno, da je vložena na sodišču ob takem času, ko bo omogočena sodišču pravnočasna dostava odpovedi najemniku, ki ima pravico do popolnega neokrnjenosti in popolne enomesečne odpovedi. Treba je gledati, da teče odpovedni rok polnih šest mesecev dni, ne pa mogoče nekaj dni manj. Naj to upoštevajo hišni gospodarji, da ne bodo imeli nepotrebnih potov in sitosti ter tudi nepotrebnih stroškov.

Drobna ljubljanska kronika

Mesečna rekolokacija ljubljanskih zg. duhovnikov bo v Domu duhovnih vaj na prvi petek, 5. marca. Popoldne od 4-5 skupna adoracija, nato premišljevanje in predavanje. Zbirališče v hišni kapelici. Vsi ljubljanski zg. duhovniki vlijudno vabljeni. — Vodstvo.

Navodila za stanovanjske odpovedi. V februarju je bilo podanih pri okrajnem sodišču nekaj stanovanjskih odpovedi. Za javnost je važno, zlasti za hišne lastnike, da se vedo ravnati, kako je treba postopati pri vlaganju stanovanjskih odpovedi, zlasti enomesečnih. Ni važno, da li je odpoved podana poprej ali pozneje. Za enomesečno odpoved je potrebno, da je vložena na sodišču ob takem času, ko bo omogočena sodišču pravnočasna dostava odpovedi najemniku, ki ima pravico do popolnega neokrnjenosti in popolne enomesečne odpovedi. Treba je gledati, da teče odpovedni rok polnih šest mesecev dni, ne pa mogoče nekaj dni manj. Naj to upoštevajo hišni gospodarji, da ne bodo imeli nepotrebnih potov in sitosti ter tudi nepotrebnih stroškov.

4. javna produkcija šole Glasbene Matice bo jutri v petek, dne 5. t. m. ob 5 popoldne v mali filharmonski dvorani. Na tej produkciji bodo nastopili gojenci klavirske in violinske oddelka Matične glasbene šole, in sicer iz klavirskega oddelka: Bernovškove, Bradačeve, ge. Černičeve, ge. Černogorke, ge. Bizjakove, ge. Kolaričeve, ge. Sanečeve, Mirove in ge. Štrkove. Iz violinske oddelka pa gojenci: gr. Gregorica, Ivančiča in Karla Sanečina. Na sporedno petkovo produkcijo je 28 nastopov. Ravnateljstvo vabi starše in prijatelje mladine k tej produkciji. Takoj v soboto bo 5. javna produkcija ob letem času in v isti prostor, kakor 4. Podrobelni spored 4. in 5. produkcije je na razpolago v knjižarni Glasbene Matice.

Stropletni tečaj. V novi dnevi in večerni (eno- in dvo- in trimesčni) se prične 4. marca. Najuspešnejša deseterstarna učna metoda. Pouk je dopoldne, popoldne ali večer po želji obiskovalcev. Specialna stropletna šola: Največja moderna stropletna, raznovrstni stroji. Učnina zmerena. Informacije, prijave dnevno. Zauzevanje brezplačni prospekti: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod, Domobranska 15.

Vedno večje zanimanje za koncerte. Ljubljana je postala mesto ljubiteljev glas-

traj je bilo Barje brez megla. Na južni strani je bilo delno oblačno. Čudovita je bila jutranja zarja. Sonce je kmalu posijalo in pozlatilo mestne in okoliške hiše.

— Hranilni in posojilni konzorcij, kreditna zadruga državnih uslužbencev z o. j. v Ljubljani, javlja, da bo v soboto 13. marca 1943 ob 17 v njenih poslovnih prostorih, Verdijeve ulice 9, 68. redna letna skupščina z običajnim sporedom, ki je na vpogled v zadrugi poslovalnici.

— Delo, ki tudi čaka novega pogona. V Ljubljani se vrši misijonski mesečni tečaj. Morda bo tudi knjižica »Vestnik DSD, letno poročilo o sve-

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Za podvig vinogradništva. Pokrajinski korporacijski svet je iz prispevkov, ki jih je dalo na razpolago ministrstvo za poljedelstvo in gozdove, dal na razpolago večje število nagrad v skupnem znesku 50.000 lir za izboljšanje vinogradov po naših sončnih gričih v predelu Collio. Nagrade bodo dobili oni trtorci, ki v letošnji spomladni skopljajo nov vinograd s prvotnimi trtami. Za vsa podrobna pojasnila naj se kmetovalci obrnejo na Korporacijski svet (Consiglio delle Corporazioni) ali pa na Pokrajinski poljedelski inšpektorat.

Hoče pomagati prijatelju — pa ne pozna mere. Med zakonema Francem in Mileno Figel ne vladajo dobri odnosi. Živita ločena, vendar pride še vedno do preprirov. V zadnjem času je mož, ki stane na Montevecchio, zahteval od žene, ki biva v Ossegliano, nekaj pohištva, ki ga potrebuje za lastno stanovanje. Milena je bila trda in o moževi zahtevi ni hotela nič slišati. Razjarjeni Franc je svoje gorje potožil 30-letnemu čevljarju A. Ruggero, ki stane v našem mestu. Temu se je mož smilil in mu je hotel pomagati. Pomenila sta se in odšla skupaj k trdosrčni Mileni. Tam se je prijatelj čevljar izdal za tajnega policaja in je v imenu postave oblastno hotel dobiti od Milene zaželeno hišno opravilo. Slednja se pa ni dala ugnati in preplašiti, temveč je odhitela po pomoč k orožnikom na bližnji karabinjski postaji v Sambuso. Varuhom postave se je čevljarjev nastop zdel sumljiv. Ko so zadevo preiskali, so ugotovili, da se je nesrečni možakar po krivem izdal za policijskega agenta. Spravili so ga pod ključ in ovadili sodni oblasti.

Svetovno znana igra »Scampolo«

v romanu

»POSTRUŽKA«

v »Slovenčevi knjižnici«.

Z Gorenjskega

Mestna straža v Kranju ustanovljena. Pred nedavnimi je bila ustanovljena v Kranju mestna straža. Njen prvi nastop je bil slovesen. Strumna četa stražnikov je prikorakala od železniške postaje v mesto in se ustavila pred županstvom. Iz urada je prihitel župan Friedrich Mörth, z njim pa tudi krajevni skupinski vodja Klesch. Župan je imel pozdravni nagovor na čelo in poudarjal pomen mestne straže v Kranju. Naložil ji je odgovorno dolžnost, ki jo mora že v smislu nemškega reda vestno, strogo, pravično, a hkrati tudi ljubeznivo izvrševati napram prebivalstvu.

Ogenj v Moravčah. V nedeljo 28. februarja je začelo okrog desetih zvečer goreti pri posestniku Mihaelu Šlibarju v Moravčah. Ogenj je zajel v kratkem času velik hlev in še večje gospodarsko poslopje. Verjetno je, da bi pogorela celo stanovanjska hiša, če ne bi priskočila na pomoč policija v Moravčah, ki je ogenj lokalizirala ter hkrati rešila z veliko požirvalnostjo tudi vso živino.

Zborovanje v Mežici. Pred nedavnimi je okrogni vodja Grum govoril na zborovanju članom stranke in svojim sodelavcem o postanku tretjega rajha in podčrtal, kako trdno voljo za sodelovanje ima Mežiška dolina.

Smrtna kosa. V Vodich se je ponesrečil 35-letni posestnik Alojzij Kosec iz Sela. Zapušča vdovo z dvema malima otrokoma. — Po dolgi bolezni je umrl Ivan Urh v Smartnem pod Šmarno goro. 20 let je delal v tovarni za čevljarstvo po-

tem Detinstvu za leto 1942, bolj zainteresiral. Naznanjeno je že bilo, da se dobi »Vestnik« z drugimi potrebnimi vred v prodajalni Nišman (Miklošičeva cesta) ali pa v papirnici Ljudske knjigarne »gratis« za poverjenike, Opozorjamo tudi, da bo predavanje in razgovor o DSD v četrtek 4. marca ob treh popoldne.

— Predpust se bliža koncu. Letošnji predpust je najdaljši v 20. stoletju. Pravi predpust od 1. januarja do 10. marca šteje letos 69 dni. Zaradi resnosti časa so sicer odpadle vse one tradicionalne prireditve s plesi, vse predpustne zabave in maškerade, toda resnejše prireditve, kakor koncerti, gledališke in kinopredstave zaznamujejo v tem času velikanski obiski. Pustni torek je letos 9., pepelnica pa 10. marca, to je na dan 40 mučnikov. V nedeljo je pustna nedelja. Mnogi so računali, da se bodo zaradi dolgega predpusta vrstile poroke za porokami. Kljub dolgemu predpustu, je bilo doslej, kakor nam poročajo, v Ljubljani po raznih cerkvah le do 50 porok.

trebšine Seta-Seunig. Zadnji čas je bil zaposlen v kamolonu, 46-letni pridni delavec zapuša vdovo in tri otroke. Zaslužen je bil kot celinski vodja in član prostovoljnih gasilcev. — Na Pristavi je umrla v 73. letu starosti posestnica in gostilničarka Antonija Primožič roj. Čadež. Pokopali so jo pri Sv. Križu.

S Spodnjega Štajerskega

Vsako ped zemlje je treba obdelati. Mariborski župan je izdal odredbo, naj se tudi letos vsako zemljišče, ki je le količikaj primerno za pridelovanje zelenjave, obdeli. Posestniki, ki sami zemljišče ne mislijo obdelovati, so dolžni zemljišča dati v najem. Kdor sam ne najde najemnikov, naj se oglasi pri mestni upravi nepremičnin, ki mu bo dodelila najemnika. Zemljišča, ki kljub temu ne bi bila obdelana, bo dal župan uradno zaseči in dati v najem obdelovalcem, isti urad, ki bo dodeljeval najemnike, bo sprejemal tudi prijave o neobdelanih zemljiščih v mestu.

Spremembe v uradu deželnega svetnika za mariborsko okrožje. Zaradi vpoklica k vojakom so predali svoje posle 26. februarja deželni svetnik za okrožje mariborske okolice: Herbert Töschler glavnomu vodji SA oddelka dr. Erwinu Engelhartu; vladni svetnik dr. Erwin Wengnerholz vladnemu svetniku dr. Mauthnerju; vladni višji inšpektor Erwin Trinkler vladnemu svetniku Huberju. Zaradi preprostejšega uradovanja je bila podružnica deželnega svetnika v Slovenjgradu ukinjena, vodja podružnice vladni svetnik dr. Hans Bauer pa vpoklican k vojakom.

Sprememba v trgovinskem registru. V trgovinskem registru je bila vpisana sprememba tovarne Zlatorog, Dračar & drug. Z odlokom pooblaščenca državnega komisarja za utrditve nemštva je bila v trgovinskem registru črtana pripomba o zaplenbi premoženja deleža družabnika Oskara Dračarja. Za tovarno mila sta bila vpisana družabnika Rihar Lettnir in dr. Hans Lettnir. Podjetje je bilo pretvorjeno v komanditno družbo in se njegov naslov glasi H. G. Lettnir & sinovi.

Ljubljana pozna široko sveta znano

igro »Scampolo«. Njen roman

»POSTRUŽKA«

bo v nekaj dneh izšel

v »Slovenčevi knjižnici«.

Številne poroke. V Ptuj so se poročili: Stanislav Arnejčič in Neža Bratuša, Lovrene Cebek in Katarina Ložnik, Franc Zeleznik in Marija Ropič. — Na Pragerskem so se poročili: Ernest Tramšek in Ivana Kovačič, Franc Volavšek in Terezija Kancel. — V Slovenji vasi pri Ptuj sta se poročila Ivan Sagadin in Marija Skaza. — V Laškem so se poročili: Mihael Deutsehmann in Julijana Sivka, Franc Romih in Marija Pinter. — V Rogaski Slatini so se poročili: Franc Kocbek in Marija Berghaus, Ivan Lovrenčak in Ema Lesjak, Ivan Polajšer in Ana Sket.

Smrtna kosa. V Ptuj in okolici so umrli v zadnjem času: Roza Cestnik, Anton Pavlinič, Marija Kirbiš, Neža Bežjak, Marija Škerbinšek, Anton Kuhar, Johanna von Mellinz, Katarina Selinšek, Ivan Golec in Ana Jager roj. Pec. — V Ro Lah, Ivan Pohorec, Ivan Emeršič, Ana Pfeifer, Marija Vičar in Franc Pintarič. — V Laškem in okolici so umrli: Marija Seiberl, Marija Krajšek, Itan Golec in Ana Jager roj. Pec. — V Rogaski Slatini in okolici so umrli: Blazina Valter, Roza Mlinarič, Tereza Mlinarič in Katarina Jagodič.

Naznanila

ROKODELSKI ODER. Nedelja, 7. marca 1943: »Vihar v kozarec«. Predpustna na dan predstave od 10-12 in dve uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrkova 12-1.

FRANČISKANSKI ODER. Nedelja, 7. marca ob 5 popoldne: »Ulica št. 15«, veselo igra v štirih dejanjih. Vstopnice v predprodaji v trgovini Sfiligro.

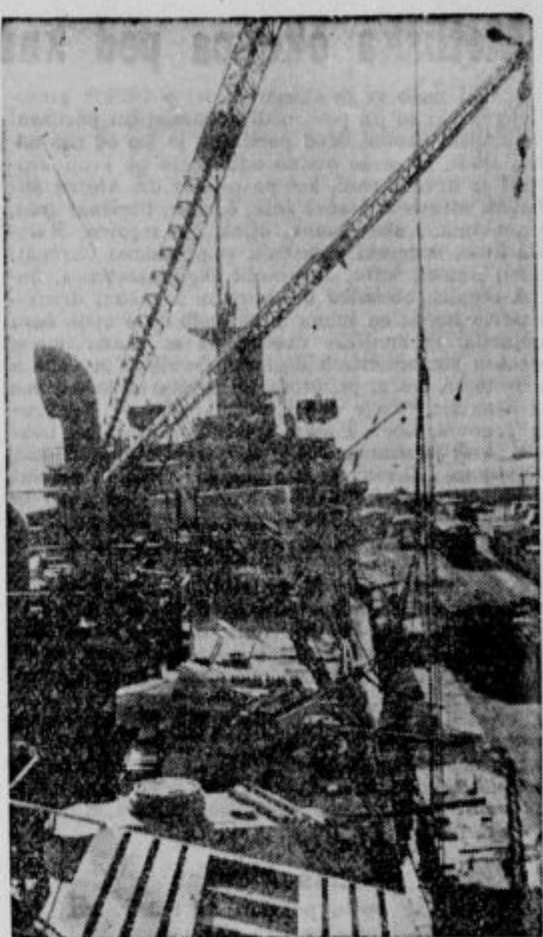
RADIO. Četrtek, 4. marca. 7.30 Slovenska glasba — 8 Napoved časa. Poročila v italijanski — 12.30 Plošče — 12.30 Poročila v slovenski — 12.45 Operetna glasba — 13 Napoved časa. Poročila v italijanski — 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski — 13.12 Pisana glasba — 13.25 Prenos iz Nemčije — 14 Poročila v italijanski — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijance. Glasba — 15 Poročila v slovenski — 17.10 Napoved časa. Poročila v italijanski — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Na hrminomko igra August Stanko — 17.35 Godalni orkester vodi dirigent Angelo — 19.30 Poročila v slovenski — 19.45 Glasba — 20 Napoved časa. Poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski — 20.30 Koncert orkestra Cora — 21 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijance. Sodeluje sopranistka Ksenija Vidali. Operna glasba — 21.30 Simfonični koncert vodi dirigent Previtali. V odmoru: predavanje v slovenski — 22.45 Poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnarji: dr. Kmet, Bleiweisova c. 48, mr. Trnkoč, Zaloska c. 47.

Gledališče

OPERA. Četrtek, 4. marca ob 17: »Zemlja smehljaj«. Red Četrtek.

F. Lehar: »Zemlja smehljaj«. Opereta v treh dejanjih. Osebe: grof Lichtenfelški — Anžlovar, Liza — Mlejnko, Lora — Ja-

V nekem italijanskem pristanišču nakladajo tovarno ladjo z vojnimi potrebščinami, namenjenimi za Severno Afriko.

Iz Hrvaške

Dekanu Gregoriju Potokarju, o katerem smo včeraj poročali, da je umrl dne 19. februarja v zagrebški bolnišnici usmiljenih sester in bil pokopan naslednjega dne na Mirogoju, objavlja v slovo spominski članek tudi zadnja številka zagrebške »Hrvaške Straže«.

Občni zbor Društva sv. Hieronima. Dne 25. februarja je bil v Zagrebu v tamkajšnji hieronimski dvorani 75. redni občni zbor Društva sv. Hieronima. Kot pokrovitelj družbe je prišel na občni zbor tudi zagrebški nadškof dr. Stepinac. Navzoči so bili tudi številni člani, družbeni odborniki in zapniki. Občni zbor je začel predsednik msgr. dr. Ferdo Rožić s pozdravnim nagovorom in referatom o psihologiji ljudsko-prosvetnega dela. Tajnik družbe je poročal, da je lani razpečal nad 107.000 članskih in 113.000 drugih knjig. Od vlade NDH je dobila družba lani podporo 49.751 kun, od mesta Zagreba 25.000 kun in od zagrebškega nadškofa 10.000 kun. Blagajnič Mirko Kapič je poročal, da je imela Družba sv. Hieronima lani 2.623.781 kun izdatkov ter 2.665.440 kun dohodkov. Iz poročila družbenega urednika dr. Josipa Andrića posnemamo, da je lani hrvaška Mohorjeva družba izdala 18 knjig v 320.000 izvodih. Poleg knjig je družba izdajala tudi štiri časopise. Dr. Andrič je napovedal tudi nove izdaje in to okoli 30 knjig ter dveh časopisov. Med izdanimi knjigami so dela Lovre Katiča, Ante Jaksčiča, dr. Toneta Smerdelja, Ive Jurasa, dr. Draganičeva, Josipa Butorca, dr. Velimirja Deželića sira in drugih. Na koncu svojega poročila se je urednik s toplimi besedami spominjal tudi vseh umrlih sodelavcev družbe, predvsem dr. Čire Truhelke, kateremu je Hieronimska družba izdala veliko delo »Starokrščanska arheologija«.

Iz Srbije

Preimenovanje belgrajskih ulic. Belgrajski župan Drago Jovanović, ki je kakor znano istočasno tudi upravni svetnik mesta Belgrada, je izdal odredbo o preimenovanju 84 belgrajskih ulic. Po tej odredbi bo belgrajska občina preimenovala vse tiste ulice, katerih dosedanja imena nimajo ničesar ali pa zelo malo skupnega s srbstvom. Med drugim bodo dobile nova imena n. pr. ulice: Briandova ulica, Abrahamova cesta, Ameriška ulica, Vilsonov trg, Angleška ulica, Izraelitska cesta, Judovska ulica, Ulica Georgea Clemenceaua, Mozesova cesta in druge. Notranji minister Tasa Dinjič je potrdil prednojo naredbo belgrajškega župana, ki pomeni nacionalizacijo in srbizacijo imen belgrajskih ulic.

Slovenska prireditve v Valjevu. Slovenci, živeti v Valjevu, so imeli pred kratkim družabno prireditev, katere čisti dobiček je bil namenjen za podpiranje siromašnejših slovenskih družin.

Parliamo l'italiano!

ESERCIZI NELL'USO DEL GERUNDIO

1. Sostituire il gerundio nelle seguenti proposizioni: Poiché s'avvicinava alla morte, fece testamento. — Non potè essere lui, perché era già morto quando accadde quel fatto. — Parleremo mentre cammineremo. — Allorché si è accorto di aver agito poco correttamente, si è pentito. — Poiché era partito ieri sera alla venti, ha potuto arrivare stamattina alle sette. — Cerea di esprimere in tedesco, perché non sa lo sloveno. — Quando non si ha né tempo di leggere né occasione di parlare, una lingua si dimentica facilmente. — Quando arrivammo in cima al monte, diluviava orribilmente. — Poiché ci fummo riposti, riprendemmo la via. — Se si viaggia molto, si comincia a capire che, dal più al meno, tutto il mondo è paese. — Perdetto la voce, perché aveva molto gridato. — Se torni tu, l'ordine sarà ristabilito. — Se le servi, salutata. — Poiché gli avevo promesso di venire, non mancare alla mia parola. — È un libro difficile, ma se lo leggi adagio, lo caprai. — Perché l'avevo trovato indisposto, ritornai. — Se lo porti ogni giorno, quel vestito lo sculperai ben presto. — Siccome era malato, non ha potuto partire.

2. Traducete: Sreča vodi naše korake. — Ko sem mu govoril o materi, sem opazil, da joče. — Ko je vstopil, je zapri vrata. — Ko sem šel zdoma, sem opazil, da nimam niti belica v zenu. — Ko me je ugrejala, je zardela. — Ko je stopila v cerkev, se je pokrivala (farsi il segno della croce). — Če zamolčimo (tacare) resnico, smo lažniki (bugiardi). — Kaj delaš? Časopise prebiram. — Če želite drugih poljskih (schiarimento), obrnite se (rivolgervi) nanj. — Če si ti zdi potrebno, pa stori. — Ker ete raztreseni (distratto), se vam zdi (trovare) težko. — Stvar se slabša (peggiore). — Ker je vse dopolne deževalo, smo ostali doma. — Če mu jih pošleš danes, jih bo prejel še čez štirinajst dni. — Ko mu jih je predstvil, se je priklonil (inchinarsi). — Če mi ga prepíše, ti bom zelo hvaležen. — Ker me on ne mara, ga tudi jaz ne maram.

Tu natisnjeno besedilo je samo ključ za vse one, ki sledijo pouku italijanske po rudi. Italijanske ure so na sporedu ob ponedeljkih in sredo za začetnike, ob petkih pa za tiste, ki že imajo gojovo predznano, vedno ob 19.

V vsako hišo »Slovenca«!

Nekaj za mlada srca

Medvedje in razbojniki

Jezdili smo po dolini, ki je bila obdana s temnimi jelovimi gozdovi tistega skalnatga gorovja, ki se razteza ob zgornjem teku Missourija in ki je tako vse razkralo, da je jeza s konji tod jako težavna. Spremljal nas je don Miguel, bikoborec iz Madrida. Dalje je bil z nami še »črni Jaka«, tako dragocen član naše skupine, saj je on edini poznal to pokrajino. Priporočljivo je bilo, da smo bili z njim prijazni, navzlic njegovi redkobesednosti, da nam ne bi v teh divjih gozdovih pretela nevarnost, da bi zašli. Spotoma se nam je bil ponudil za vodnika in prav z veseljem smo sprejeli njegovo ponudbo. Imenoval se je sam kar kratko »črni Jaka«, kar je nemara kazalo na njegovo temno polt. Kot tretji te skupine je jezdil z nami neki slikar, a je bil navidez bolj podoben kovboju kot umetniku. Poslednji v skupini sem bil jaz, »zele-

in je urno piezal nizdol po ateni, dokler ni izginil v jelovem goščavju. Tudi mula je bila izginila in midva sva počasi vetala. »Ali mislite, da so tu razbojniki?« me je nedodoma vprašal don Miguel, medtem ko je strmel na ono skalo. Skomignil sem in brez besede sva šla nazaj po svoji težavni poti. Prišla sva do slikarja, ki že kar ni mogel več krotiti plašnih konj. Se zmeraj si njih plašljivosti nismo mogli razlagati. Pa smo mahoma zaslišali odmev streliv iz gošče nad seboj. Hkrati je zadonelo k nam neznanek rjovenje, tako da nas je po hrbtu kar mrzlo spreletelo.

»To je medved,« je vzkliknil slikar. »Brž na pomoč! Jaka je v nevarnosti!« Umetniku ni bilo še nič znanega o tem, kar sva midva videla, in zdaj niti ni bilo časa, da bi mu bila kaj povedala. Rjovenje je trajalo dalje in je zamolklo odmevalo s skalnatih sten, vmes pa so se venomer oglašali streli, a dobro sem razločil, da so prihajali iz različnih pušk.

Štalo se je, ko da prihaja rjovenje iz bližine, a zdaj se je izkazalo, da smo se motili. Šele čez precej časa smo zagledali skozi vrzeli med debli mogočnega medveda, ki je stal na zadnjih nogah pred Jakom, ki je negibno ležal na tleh.

Malo bolj v ozadju sem zagledal človeka, ki je navidezno meril na medveda. Tedajci sem začutil sunek na hrbtu in sem lopnil na tla. Hkrati sem zaslišal slikarja, naj se tudi španec vrže na tla. Takrat je počilo in kroga je zažvižgala nad nami. Tedaj sem opazil, kako je neznan jezdec počenil in izginil v gozdu. Nič nisimo utegnili, da bi se bili še kaj pobrigali za jezdec, saj je zdaj medved krenil proti nam. Strahotno je zarjovel in neznanek je odpiral svoje rdeče žrelo, da sta bili razločno videti obe vrsti strašnih zob. Spet smo bili na nogah in smo vsi trije naglo streljali v medveda. Medved je krvavel iz več ran, vendar je skušal s poslednjimi močmi navaliti na nas, a je telebnil na tla in poginil. V tem hipu je mahoma planil slikar mimo mene, z nekaj skoki je bil na koncu ploščadi, kjer smo stali, in je začel gibčno plezati po pečini navzgor. Misleč, da bi mu utegnili kaj koristiti, sem šel za njim, kolikor naglo sem le mogel. Čez pol ure sem ga zagledal vrh pečine, prav tam, kjer sem bil malo prej opazil mulo. Videl sem, kako je dvignil puško in sem zaslišal dva strela, ki sta še dolgo odmevala s skalnatih sten.

Prišedši do njega, je položil prst na usta rekoč: »Prisluhnite brž, ali kaj slišite?« Napeto sem

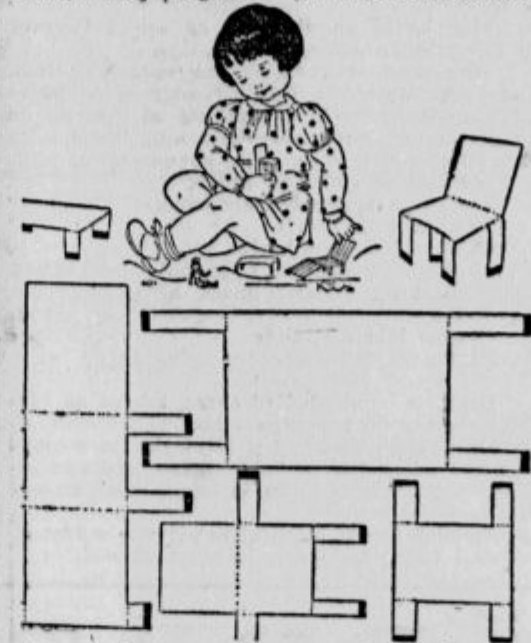
Videli smo medveda poleg Jake, ki je negibno ležal pred njim na tleh.

prisluhnil in dozvedalo se mi je, da slišim peketanje izza skalovja. »Skoda,« je dejal slikar, »prepozno sem prišel semkaj, sicer bi bila ustreljena vsaj dva razbojnika.« — »Dva?« sem vprašal, saj nisem bil videl nobenega. »Seveda,« je odvrnil, »eden leži spodaj z zlomljeno hrbtenico pri medvedu, drugi je bil pa, žal, že tako daleč, da ga nisem mogel zadeti.« Že je hotel splezati spet nizdol, ko je obstal in pokazal z roko, rekoč: »Vidite tamle zadaj tisti srebrni trak med hribi? To je Missourij! Črni Jaka je bil slab vodnik!« Oprtal si je puško in začel plezati po steni navzdol.

Ko smo prišli do Jake, je bil že mrtev. Pokopali smo ga pod skalami, nato smo dali medveda iz kože in si v dolini pripravili šotor, saj je bilo že prekašeno, da bi bili ta dan dospeli še do reke.

Naša punčka se igra v pesku

Lepo je, če skrbimo za svoje manjše bratce in sestre in jih s čim razveselimo. Iakšno le majceno belo pohištvo za lutke je na primer kaj kmalu narejeno in ga so mala sestra kaj vesela. Vzemij trdo, belo lepenko, pa ravnilo in svinčnik in nariši te načrte za pohištvo. Nekaj izreži, nekaj pregani — pa imaš lične stolčke

mizice, zofe in pručice za sestrine lutke, da se bo z njimi v pesku lahko igrala. Celo kaka lutka se ti bo posrečila, da bo lahko sedela na teh stolčkih. Kar poskusi!

Vrtnar - izumitelj železobetona

Brez dvoma vas bo zanimalo, da je moderno gradivo, ki brez njega zdaj ničesar velikega ne zidajo, iznašel navaden vrtnar in ne, kot bi mislili, kak stavbenik in inženir.

To je bil Jožef Monier, ki je bil leta 1890 lastnik oranžnega rastlinjaka blizu Pariza. Ker so leseni škafčki, ki je v njih gojil drevesa, le prehitro strohnili zaradi vlažne prsti, mu je prišlo na mar, da bi jih obdal s plastjo betona. Toda ta mešanica iz cementa in peska se je razpočila, čim je škafčke prinesel iz rastlinjaka, saj cement pač zdrži nenavadno hud pritisk, a ne pretresa. Potem pa se je Monier domislil, da bi obdal posode s tanjšo plastjo betona. V vlažen beton je pritisnil železno, žičnato mrežo in je to ponavljal še z dvema betonskima plastema in dvema ovojema z žičnato mrežo. Ko je vse to pustil, da se je sušilo tri tedne, je imel velikanski uspeh. Zdjaj je lahko počenjal s škafčki, kar je hotel, pa se beton ni več ne krusil ne lomil. Monier je na ta način dosegel veliko iznajdbo. Lahko bi rekli, da je iz njegovih posod za oražna drevesa vzkli- la nova doba za stavbarstvo. Dandanes izdelujejo iz snovi, ki je varna sprito ognja in primerna zdravju, ker ne trohni, stopnišča, stebre, stropne, zidove hiš, mostove, kanale in predore. Železobeton uporabljajo po vsem svetu, na njem temelji bodočnost stavbarstva.

Črkovnica

a-a-a-a-b-b-b-b-c-c-c-c-g-g-i-i-k-k-m-m-n-n
n-n-o-o-o-o-r-r-r-r-s-s-t-t-t-t-v-v-v-v-z
Ar
. . ar
. . ar
. . ar
. . ar
Ar

Iz 30 črk poleg danih dveh sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugačnem redu) sledeče: Slovenski pisatelj (roj. 1871); mesto v Palestini; italijanski epski pesnik († 1533); starogrško bo- jsiček; žensko ime; del Jadrana.

Rešitev črkovnice z dne 25. februarja:

Andora, pandžah, granada, chianti, Poljane, Ciciban.

»Ah ni to višek vseh viškov, da imam doma dve odrasli hčeri in še ženo, pa hodim okoli s suknjo, ki ji manjkata dva gumbal.«

»Oh, očka, prava reč, pred nami te pa res ni treba biti erami!«

DROBNE

»Smešna« rastlina

V nekaterih predelih Arabije raste rastlina, ki ji pravijo Arabci »smešna rastlina«. V jagodah te rastline so za grah velika, črna zrna. Če človek ta zrna zaužije, se začne smežati in se smeje pol ure dolgo. Nato pa je neznansko utrujen in za vse neobčutljiv. Arabci uporabljajo to zrnje kot sredstvo zoper bolečine.

Ptiči imajo svoje stalne spalnice

Skoraj vsi ptiči imajo stalne prostore, kamor hodijo spat. Znana so kaka votla, trhla debela, ki nanje ptiči zmeraj sedajo k počitku, prav tako so znane razne skalne votline, stemenišča, topoli in razvaline, kamor hodijo ptiči že po več desetletij spat. Zlasti vrane se držijo te navade. Z vseh strani neba se jih zvečer zbere na stolone in stolone, da zasledajo po običajnem »krakarskem koncertu« svojo staro »spalnico«.

POVEST PILOTA ŠTEFANA

91.

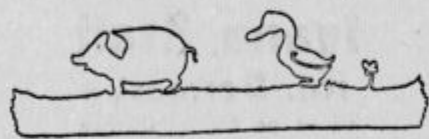

Hitro se je dvignilo veliko dvomotor- no letalo. Bil sem pilotu kašipot. Med le- tom sem se nekoliko okrepčal. Jasen, sončen dan nam je pripomogel, da smo imeli kra- sen razgled. Že se je od daleč prikazalo gorovje, v katerem je bil usoden hrib. Iz- kušeni pilot se je dobro izkazal.

92.

Dim se je razločno videl. Na cilju smo. Krožili smo nekaj časa nad vrhom, nato pa smo se počasi spuščali proti zemlji. Uka- željno sem opazoval pilota, ki je mojstrsko obvladal letalo. Dasi tla niso bila zravnana, sem vendar čutil veliko razliko od mojega pristanka.

Z eno potezo

Ptice - gradbene umetnice

Toplo sonce razvname tudi pticam drobna srca in jim vzbudi močno hrepenenje za mladim zarodom. Samci omamljajo družice s sladkimi napetimi in jih skušajo z umetnimi plesi prikleniti nase. Ko si izbere, včasih po hudi borbi, ženitve, prično kmalu iskati pri- pravna mesta, kjer bi zgradili prijetne domove. Vsaka ptica si dela gnezdo; nekatera preprosto, druga manj ali bolj umetno. Nagon, katerega si ne znamo prav pojasniti, jo žene, da si zgradi gnezdo, kot so ga stavile njene prednice. Ogledimo si nekaj krilatev, ki pola- gajo prav posebno važnost, da bi si po- stavili čim prijetnejši domek. Veliki umetniki v pletenju gnezd so tkalec, ki žive v južni Aziji in Afriki. Ptice so sorodnice našega vrabca, a so nekoliko večje. Kot gradivo jim služijo protje, razne koreninice, vlakna in bilke, katere tako spretno spleto, da se pred takimi gnezdi vsakdo ustavi in jih občuduje. Imajo obliko buče ali mošnje in na- vadno spodaj vhod, včasih pa tudi ob strani. Nekatera imajo posebno sobico za valečo samico in samca, a pri drugih stanuje sames v drugem gnezdu. Pri- penjajo jih najrajši na konec šibke veji- ce. Tu so privezane na dolgem motovcu, a druge spet vise med dvema vejicama kakor majhne gugalnice, ki se lahko pozbijajo že ob rahlem vetru. Za naseli- tev si rade odbirajo drevesa, ki stezajo svoje veje nad breznom ali vodo. Tako ne morejo do živga mlademu zarodu lakomne opice in pretkane kače, ki jim gre tovrstna pečenka posebno v slast. Tkalec si napravlja za vsako valitev no- vo gnezdece, a poleg vise še vedno stara, in zato se veje včasih pod njihovo težo kar šibe. Ne služijo jim samo v valitev, ampak jih uporabljajo tudi kot udobna prenočišča. Malajci pripovedu- jo, da v zvezi s tem zaodbo, da si živalce

nanesejo polno svetlikajočih hroščev, ki naj bi jim preko noči služili kot sve- tilke. Dosedaj raziskavanja tega še niso potrdila, pač pa so tovrstne pravilice dokaz, kako veliko je zanimanje prepo- stih ljudi za te majhne stanovalce. V resnici pa srečamo taka gnezda tudi pri nas. Drozg si stavlja svoj dom v gr- movju ali pa na nizkih vejah. Za pod- logo si nanese suhljadi, nanjo postavi okroglo gnezdece, spleteno iz mahu, tra- ve in koreninice. Njegovo kotanje obloži z zgriženim in oslinjenim preperelim lesom, pomešanim z ilovico. V razpada- jočem lesu je skoraj vedno glivno pod- gobje, ki se svetlika in zato naletimo včasih na bolj ali manj razsvetljena gnezda.

V gradbeni umetnosti tekmuje drozg zlasti z lastavico. Ta ptica pobira na ce- sti ali ob potoku s kljunom blato in ga odnaša na mesto, kjer namerava gra- diti gnezdo. Drži se s krepeljci, a podpira z repom, s kljunom pa pritrlja grudico za grudico, pri čemer jo oslini, da se bolje sprime. Da je zgradba trd- nejša, vplete med blato kako bilko, pe- resce ali dlako. Dno dobro obdela, da je gladko, a zunanji del pusti grob, da se hitreje gnezdo posuši. Za dograditev potrebuje najmanj osem dni. Kljunor- žec, ki živi v Aziji, si prav tako naprav- lja gnezdo iz blata. Na kljuno ima ko- ščen, navzgor zakrivljen rog, ki je v notranjosti votel. Velik je približno kot puran, a sicer je podoben vranu in se tudi slično hrani. Njegovo meso je ne- užitno in ga zaradi tega ljudje ne pre- jagajo. Za gnezdo si poišče votlino v drevesu, katero si po potrebi razširi. Samica vanjo znese jajca in prične z va- ljenjem. Sedaj jo sames zažida z blatom in ji pusti le tolikšno odprtino, da more skozi njo piti svojo boljšo polovico. V tem zaporu ostane tako dolgo, da se

mladiči zvale in postanejo godni. Mati skrbi za narod, se oskubi in dobi prvo perje. Uboga samica pri tem tako shuj- ša, da preostane od nje le še kost in koža, vendar pa pogumno vzdrži, dokler ne pribori sebi in mladim svobode. Lahko si predstavljamo, da tudi možiček nima lahke naloge, če more preživ- ljati družico in mladino, zato tudi on močno oslabi. Čemu to nenavadno za- davanje? Domačini pripovedujejo, da se poslužijo te rešitve skrbni oče zaradi ljubosumnosti. Ženica bi se mu lahko ta- čas izneverila, ko on daleč naokrog stiče za hrano. Če pa vidi, da se na nje na- haja v zaporu, pokramlja s kakim pri- jateljem, jo razjarjeni možiček zažida popolnoma, da mora v utesjenji temnici nezvesta družica docela istradana pogi- niti. Resnici na ljubo pa moramo zago- varjati dobrega očeta. On se namreč boji, da ne bi kak nepridiprav požrl ženi- co in mladice ali bi celo morda padla iz gnezda, pri čemer si ne bi mogla oskubena ubožica pomagati.

Posebne vrste graditelj je tudi salan- gana. To je majhna, v velikih združbah živeča ptica, ki je sorodnica našega hu- dournika. Med gnezdenjem se ji silav- ke močno povečajo in izločajo mnogo smovi, ki se na zraku strdi. Iz te gradi- ni pripenja gnezda, slična majhnim ko- šaricam, na najstrmejši in nedostopne skale, najraje podmore, ki jih je izglo- dalo neprestano udarjenje morskih va- lov. Ta gnezda Kitajci drago plačujejo kot posebno redko slaščico. Pobirajo jih ljudje, ki se še od mladih dni ukva- rajo s tem poslom. Na dolgi vrvi spu- ste v globoko tovaršico, ki drži v eni roki železno kljuko, v drugi pa gorečo bakljo, ako so gnezda v temnem podmolju. Klju- ko zapliže v tako razpoko in se tako pri- tegne do stene, s katere nato z nožem odstranja gnezdo za gnezdom, dokler ne napolni koša, ki ga nosi na hrbtu. Gnez- da pobirajo trikrat na leto in šele četrti- dajo pticam mir, da lahko vale. Slinaste skledice še očistijo, posuše in razpoši-

ljajo. Cena zavisi od beline in čistosti. Tvarina se v vrel vadi razstopi in uslu- ži kot klij. Posebno prijetnega okusa nimajo, vendar je ta slaščica redka in kot taka dragocena.

Med pticami opazimo tudi imenitnega gospoda, ki si privoščaj kar trisobno sta- novanje. To je senčna prebivalca gostih gozdov v Afriki in na Madagaskarju. Sliči naši škorklji in se hrani z živalci- cami, ki jih najde v močvirju. Živi pa- roma in si zgradi med rogovilami mo- čnih dreves svodasto gnezdo. Ker upo- rablja kot stavbno gradivo zlasti ilovico, med katero pomeša trsje in vejice, spo- minja na krušno pečico, ki ima do dveh metrov v premeru. V notranjosti vidimo troje sobic, izmed katerih je najudob- nejše urejena zadnja, kjer je tudi mehka postelja. Tukaj se kočati ženica in je obenem valinji prostorček. Srednji odde- lek naj predstavlja jedilnico, v katerem se nahaja tedenski prigrizek, ki se- stoji iz žuželk, črvov, polžev in rib. Sprednja sobica služi bojevitemu mo- žičku kot sprejemnica, ali bolje stražni- ca, kjer on kraljuje in budno čuva svojo družinico. V Afriki živi nadalje ptica, ki gnezdi v duplih, pred katerimi zgradi iz dosti velikih kamenčkov nasip. Ta ublaži silovitost peščenih viharjev, a za- želji obenem gnezdo pred kuščarji, da ne uničijo zaroda.

Med evropskimi pticami napravlja prav umetno gnezdo neka mala sinica, ki jo imenujemo plaščica. Njeno gnezdo sliči velikanski hruški, ki ga obeša na kraj vrbove vejice ali pa tudi na trst. Spleteno je iz belkaste mehke volne, ka- tero si ptica nabira iz vrbovih in topoli- voh semen. To volno oslini ter jo nato tako spretno splete in spolti, da močno spominja na klobučevino.

Pravcati krojač med pticami je šivec, ki je doma v Vzhodni Indiji. V gostem listju si poišče pripraven list, ki ga na robem na več mestih prebode z drobnim kljunom. Polje si poišče kako nitko, bo-

disi vitko vlakno ali ozek trak ličja, kar pretika križem v narejene luknjice, zvle- če in stakne robove. Tako si sešije iz lista tulec, ki je za njegovo drobno mla- dino zadosti čvrsta in prostorna zibka. Njeno notranjost si primerno postelje z volno in perjem. Na ta način je domek varen pred opicami in drugimi nadlego- valci, ker ne morejo zlepa do njega. Ta krojaček je seveda droben kot naš slavec in ima za to delo prav primerno tanek, raven in dolg kljunček.

Z našimi Ribničani bi se lahko kosal južnoameriški lončar. Ptiček je drozgo- ve velikosti in si sežida na debelih vejah gnezdo iz gline. To spominja bolj na majhno krušno pečico kot na domek. Šir- šemu obroču sledi vedno ožji in prehaja v svodasto obliko. Prostor je razdeljen v nekoliko kmečko hišo in izbo, med kate- rima so majhna vrata. Za izmenjavo zraka poskrbi s posebnimi prezračevalci.

Praviloma gradi gnezdo samica, a gradivo ji prinaša sames. Seveda opaža- mo tudi tu izjeme. Med tkalci pletu gnez- da samo sames, a družice jim le malo pomagajo pri urejevanju njihove notra- njosti. Pri nekaterih drugih vrstah se možički prav malo zmenijo za delo in prevzamejo samo stražo, ali pa kratkočas- nijo pridne ženske s sladkimi napeti, prijetnim čebljanjem in radostnim spre- letavanjem. Pri napravljanju gnezd si iz- birajo najrazličnejše gradivo in jim slu- žijo pri njihovi postavitvi ne le kljun in no- ge, temveč tudi krila, prsi ter kažejo pri tem delu čudovito spretnost. Če vz- memo vse izkušnje v pretres, moramo pritrditi, da sta nagon in prevejanost za graditev gnezd pticam sicer prirojena, da pa se v marsičem lahko izoblikujeta in spopolnita z večkratnimi vajami. Zato si grade starejše samice boljše, odpor- nejše gnezda ter tudi spretnije izbirajo gradivo kot njihove mlajše in nezrelejš- je vrstnice. Ugodno priliko hitro izkoristijo in zato se n. pr. šivec takoj posluži niti, čeprav si jo zna stakati tudi sam.

S.S. VAN DINE:

11

Umorjeni Kanarček

»Ne, gospod! Snoč je šla večerjat z nekim gospodom, po večerji pa je nameravala oditi v gledališče in je zato hotela biti elegantna.«
 Ah, je vzkliknil Markham in se sklonil nekoliko naprej. »Kdo pa je bil ta gospod?«
 »Ne vem, gospod. Gospodična mi tega ni povedala.«
 »Ali bi mi morda mogli povedati kako ime?«
 »Nikakor ne!«
 »In kdaj vam je gospodična naročila, da morate danes priti bolj zgodaj?«
 »Medtem ko sem odhajala.«
 »Jasno je torej, da ni mislila na nikako nevarnost in se tudi ni bala svojega spremljevalca?«
 »Tega nikakor ni bilo videti!« Zenska se je nekoliko zamislila, nato pa izjavila: »Ne, nikakoga strahu... Ravno nasprotno, bila je zelo vesela.«
 Markham se je okrenil k Heathu.
 »Zelite še kaj, gospod narednik?«
 Heath je vzel cigaro iz ust, se sklonil naprej in naslonil roke ob kolena.
 »Kakšne dragulje je imela snoč Odell?« je vprašal s trdim glasom.
 Vedenje ženske je postalo hladno in nekoliko ponosno.
 »Gospodična Odell,« močno je poudarila besedo gospodična, kakor da bi hotela grajati Hea-

tha zaradi njegove nevljudnosti, »je imela vse svoje prstane, štiri ali pet in tri zapestnice: eno iz biserov, drugo iz rubinov in tretjo iz diaman- tova in smaragda. Okrog vratu je imela biserno ogrlico in lornjon iz platine, tudi okrašen z biseri.«
 »Ali je imela še druge dragulje?«
 »Morda še kako malenkost, vendar pa nisem popolnoma gotova.«
 »Ali jih je hranila v jekleni skrinjici v svoji sobi?«
 »Da, kadar jih ni imela na sebi!« Odgovor je bil nekoliko sarkastičen.
 »Domneval sem, da jih ima spravljene tudi, kadar jih nosi!« Ta Heathov odgovor je izzval dekletove besede. Ni prezrl, da ni uporabljala besede gospod, ko je govorila z njim. Vstal je in pokazal na odprto skrinjico za dokumente na mizi.
 »Ali ste jo videli že prej?«
 Zenska je brezbržljivo priklimala.
 »Večkrat,« je dejala.
 »Kje je bila navadno?«
 »V onile omari,« je odvrnila in z glavo pomignila proti omariel Boule, ki je stala poleg divana.
 »Kaj je bilo v skatli?«
 »Kako naj to vem?«
 »Ne veste? Hm...!«
 Heath je napravil divji obraz, kar pa na žen- sko ni napravilo nobenega vtisa.
 »Niti pojma nimam, kaj bi moglo biti v njej,« je mirno odgovorila. »Bila je vedno zaprta in nikdar nisem videla, da bi jo bila gospodična od- prla.«
 Narednik se je približal omari v spreglednici.
 »Ali vidite ta ključ?« je reko vprašal.

Zenska je zopet priklimala, vendar pa sem opazil v njenih očeh nekoliko začudenja.
 »Ali je ta ključ bil vedno na notranji strani vrat?«
 »Ne, vedno je bil na zunanji!«
 Heath je pogledal Vanceja. Ko je nekaj časa ježno gledal ključ, je pomignil policistu, ki je pripeljal žensko.
 »Odvodite jo v čakalnico, Snitkin, in naj vam podrobno opiše Odelline dragulje... Vendar pa nam naj ostane na razpolago, ker jo bomo še po- trebovali.«
 Ko sta Snitkin in ženska odšla, se je Vance leno zleknil na divan, na katerem je sedel, med- tem ko sta Markham in Heath zasliševala žensko, in puhnil proti stropu oblak dima.
 »Zelo osvetljuje, kaj ne?« je pripomnil. —
 »Temnopola deklica nam je pripomnila precej naprej! Zda vemo, da je ključ na nepravni strani vrat in da je naša deklica šla v gledališče z ne- kim prijateljem, ki jo je, zelo verjetno, spremlj- domov malo prej, preden se je ona za vedno lo- čila iz te solzne doline.«
 »Domnevala, da bo to služilo čemu, kaj ne?« Heathov glas je izražal neko zmagovalno pomi- lovanje. »Pocakajte nekoliko, da boste slišali tele- fonistovo izpoved.«
 »Naprej, gospod narednik,« je je nestrpno pre- kinil Markham. »Ali bi ne bilo prav, da nada- ljujemo z zasliševanjem?«
 »Rad bi vam nasveloval, da zaslišite najprej vratarja. Povedal vam bom, kakaj!« Heath je kre- nil proti izhodu in ga odprl: »Poglejte za trenu- tok sem!« je dejal.
 Šel je v predsobo in pokazal na mali hodnik na levi. Bil je dolg približno tri metre in se je

raztezal med stanovanjem plesalke in zadnjo ste- no čakalnice. Na koncu hodnika so bila masivna hrastova vrata, ki so vodila na dvorišče ob hiši.
 »Ta vrata,« je polajnjeval Heath, »so edini stranski vhod te hiše in kadar so zaprta z zapa- hom, nihče ne more vstopiti drugače kot skozi glavna vrata. Ljudi ni mogoče priti v to stanova- nje skozi katero izmed ostalih, ker so vsa okna v pritličju zavarovana z železnimi križi, na kar sem vas že prej opozoril. Vse to sem ugotovil, kakor hitro sem dospel sem.«
 Vrnil se je v spreglednico.
 »Ko sem jutraj proučil razporeditev prostora- stov in vrata,« je nadaljeval, »sem si predstavi- ljal, da je neznanec vstopil skozi stranska vrata na koncu hodnika in je dospel v stanovanje, ne da bi ga videli telefonist. Sel sem, da pregledam vrata: bila so zaprta z zapahom na notranji strani — zapomnite si dobro — ne zaprta s ključem — pač pa z zapahom. Tega zapaha tudi ni mo- goče na noben način odstraniti od zunaj, niti z vitrihom ne. Je eden izmed starinskih, izdelan iz trdne medenine... Zda pa bi želel, da bi zasliš- ali vratarja.«
 Markham je priklimal in Heath je oddal po- velje enemu izmed policistov, ki so stali pred vrati. Par trenutkov pozneje je stal pred nami čokat Nemeč srednjih let, izrazitih potez in z močnimi ličnicami. Krčevito je stiskal željasti in poln nezaupnosti gledal zdaleč enega, zdaleč drugega izmed navzočih.
 Heath je takoj prevzel vlogo zasliševalca.
 »Ob kateri uri odhajate zvečer?« Navzel se je tega bojevitega videza iz gotovih razgovorov.
 »Ob šestih... Včasih prej, včasih pozneje.«

Domani - Jutri
AL CINE
V KINU UNION

LILIA SILVI
ROBERTO VILLA
IRASMA DILIAN
CARLA DEL POGGIO

VIOLETTE
nei capelli
TRI PRIJATELJICE
FONOROMA-LUX
C.L. BRAGAGLIA
LUX FILM

TEL. KINO SLOGA 27-39
Napeta kriminalna drama
»PLESALKA«
z najboljšimi švedskimi igralci: Haken Wester- green, Annalisa Ericson, John Ekman!
Režija: Weyler Hildbrandt!
Predstave od 14.30 dalje!

TEL. KINO MATICA 22-41
Dnevno dvojni program:
Ob delavnikih ob 14.30: »ZVEZDA IZ RIA« —
Ob delavnikih ob 16.30 in 18.30 ter v nedeljo ob 14.30, 16.30 in ob 18.30: »DUNAJSKA KRI«
»ZVEZDA IZ RIA«
Diven romantičen film s plesom in muziko...
Najlepša plesalka La Jana, Gustav Diesel.

»DUNAJSKA KRI«
Najboljši film sezone! Remek delo Willy Forst! Divna muzika, šlagerji, ples, humor! Najboljši komiki: Hans Moser, Theo Lingner ter simpa- tična Hanna Holst in Willy Fritsch!

TEL. KINO UNION 22-21
Poguba mednarodnega pustolovca zaradi sentimentalne zaljubljenosti
»DEKLE Z NASPROTNEGA BREGA«
V glavni vlogi: Maria Mercader, Milena Penovitch, G. Lazzarini in G. Barnabo.
Predstave: ob delavnikih ob 16 in 18.15; ob ne- deljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30.

ŠPORT

Goethe kot športnik

Ne gre za tiskovno pomoto in tudi ne za ko- gar koli, ki se slučajno piše Goethe; pesnika Goe- theja imamo v mislih in nikogar drugega. Precej domišljije bi bilo potrebno, da bi si predstavljali Goetheja kot izvrstnega metalca diska ali kot slo- vitega srednjega napadaleca te ali one nogometne enajstovce. Gre pa kljub temu za športnika Goe- theja. Sam dr. Carl Diem ga slavi v mednarod- nem olimpijskem vestniku kot velikega prijatelja športnega udejstvovanja. In če mu je poklonil ta- ko temeljit človek, kakršni je Diem takšen pri- devek, tedaj smo prepričani, da ne gre za tiskov- no pomoto ali kaj podobnega.
 Dejansko je bil Goethe človek, v katerem je prebival zdrav duh v zdravem telesu. Njegov dol- goletni prijatelj in življenjski tovariš F. W. Rie- mer je napisal o Goethevi zunanosti in o nje- govem odnosu do športa naslednje: »Krepko in trdno je stal na nogah; njegov korak je bil re- sen in odločen, njegovo telo pa izurjeno. Njegova gibkost in spretnost sta bili rezultat telovadbe, plesa, sabljanja, drsanja in ježe.« Isti pisec po- roča dalje, da je bil Goethe varen na ledu, pa tudi spreten v skalovju. Kot mladenič se je rad plazil po pečevju in je bil pri tem nenavadno srčen; tudi pozneje, ko je bil že 50 let star, mu ni bila nobena gora previsoka in nobena podzem- ska jama pregloboka.

Učinkovite so tudi besede, ki jih je napisal Eckermann ob trplju 83 letnega pesnika. »Strmel sem nad božanskim krasotom teh udov, nad mogoč- nim oprsem, širokim in izbočenim, pa nad mišič- častimi rokami in nogami. Na njegovem telesu ni bilo niti sedov o reženosti in tudi ni bilo videti, da bi bil shujšal ali sicer propadel. Popoln člo- vek je ležal pred menoj v veliki lepoti.«

Tako je lažje razumljivo, da slavi ravnatelj mednarodnega olimpijskega instituta dr. Carl Diem velikega pesnika tudi kot žilavega pešca in kot planinca. Po Diemovih izjavah je bil Goe- the tudi izvrsten jahalec, prav posebno rad pa je gojil drsanje. V svojih prostih urah je zahajal na drsališče, kjer ni v ničemer zastajal za drugimi, ki so bili samo športniki. Toda ne gre za more- bitne Goethejeve storitve ali uspehe v športu. Že sama okoliščina, da se je utrjeval potom telesnih vaj in da je rad iskal razvedrila v ježi, drsanju in sabljanju, je zanj značilna in za njegovo dobo tudi zanimiva. Nobenega dvoma pa ni o tem, da je Goethejeva veličina v veličini njegovega duha, kakor je vse, kar je na človeku velikega in trajne- ga, sad njegovega duhovnega življenja.

Šport v kratkem

Športna sekcija »Hermes« — nogometni odsek. Redni treningi v telovadnici poleg stadiona na Vo- dovodni cesti (vhod z dvorišča) se vrše vsak to- rek in četrtek ob 18 dalje. Pozivajo se vsi stari člani kakor tudi novi zainteresirani, da se teh tre- ningov zanesljivo udeležijo. Za nabavo copat, bri- sač in nogavice naj vsak prinese s seboj točke ob- lačilne nakaznice. — Načelnik.

Dunajsko nogometno prvenstvo je že v pol- nem razmahu. Posebno obilen spored so imeli pre- teklo nedeljo, ko so množice prijateljev nogometa napolnile vse dunajske stadione. Vienna, ki je igrala z Rapidom in ga odpravila s 6:4, si je

okrepila položaj na vrhu razpredelnice. Zmaga pa ji še ni zagotovljena. Za njo so kar tri moštva, ki imajo po 20 točk: FAC, Dunajski športni klub in Austria. Podrobni izidi preteklih tedne so bili: Wacker: Dunajski športni klub 1:1, Vienna: Ra- pid 6:4, FC Dunaj: Zelezničarji 1:1, Austria: WAC 2:0, FAC: Sturm (Graz) 11:0.

Na igrišču mariborskega Rapida so otvorili v nedeljo nogometno sezono 1943 s tekmi za Tschammerjev pokal. Prvi so nastopili mariborski naraščalniki proti veljskim in jih odpravili s 4:3. Veliko bolj živahna pa je bila tekma med Ra- pidom in Celjani za točke. Izid je bil 3:3 in ko so tekmo nadaljevali, so zabili Mariborčani odločil- gol. Prireditelj je obiskalo okrog 1000 gledalcev.

Jesenjski nogometarji v Litiji. Litjska nogo- metna družina, ki je prestala okrogno prvenstvo brez poraza, je imela v nedeljo v gosteh športne tovaršice z Jesenic. Igra z močno enajstovico Jese- ničanov je bila ves čas odprta in so jo zaključili z neodločenim izidom 3:3.

Na švedskem so se teniški igralci spravili na igrišča — seveda zaprta. Na sporedu je bilo pred dnevi mednarodno srečanje juniorja Danske in švedske v Københagenu. Zmagali so Švedi z 0:3.

Na smučkah so se pomerili švicarski in ma- džarski visokošolci. Tekme so bile na Madžar- skem v Matrahazi. V vseh disciplinah so bili Švicarji boljši. Na 3.6 km dolgi progi je zmagal Nigli v času 3:22. Tudi naslednji trije so bili gostje, žele na peto mesto se je plasiral Madžar Szikla s časom 3:40. Na progi je bilo 300 m višin- ske razlike.

Madžarska nogometna zveza je sklenila s švedsko dvojno mednarodnih srečanj. Prva tekma naj bi bila 12. septembra v Stockholmu, revanš- na tekma pa 7. novembra v Budimpešti. Ma- džari se bodo nadalje 16. maja pomerili s Švi- carji v Baslu. Prav tako je italijanska nogo- metna zveza povabila Madžare, da se pomerijo med seboj. Tekma naj bi bila 20. maja v Bo- logni. — Zaenkrat so dogovorjene navedene tekme.

Ubogi milijonar

V švedskem mestu Upsali živi milijonar, ki mora preživljati sebe in svojo družino s tedens- kim zaslužkom 86 kron. Ta ubogi milijonar je zdaj zaposlen kot delavec v neki opekarni. Po dolgoletnem pravljanju so mu prisodili dedščino, ki znaša nad milijon švedskih kron. Ker pa se je izplačalo prisojene dedščine zaradi najraz- nejših zapletljivih zavleko za nekaj let, se pač mora srečni dedič zadovoljiti in z njim vred tudi njegova družina s pičlim tedenskim zaslužkom. Edino zadovoljstvo, ki si ga lahko privošči sprčo svojega bogastva, je prebiranje najrazličnejših prošelj za podpore, ki jih neprestano dobiva.

Zanimiva lajdba ob bregovih Azovskega morja

Bukarešta, (CE). Ob obali Azovskega mor- ja v južni Rusiji so neki arheološki odkopali stvari, ki pričajo, da je bila na tistem kraju v starodavnih časih neka grška naselbina. Ugo- tovlili so celo, da se je naselbina imenovala Frangatoria. Biti je moralo to večje grško me- sto, in sicer v času pred približno 2500 leti. Tedaj pa ga je doletela, kakor razlagajo ti učenjaki, kruta usoda. Zasul ga je pesek, ki ga je prinesel veter z bližnjih step ter tako več ko dve tisočletji ni bilo za njim nobenega sledu.

Ljubezen Kristine Homanove

Dosedanja vsebina: Pisatelj Erik Bergen je običaj v malem podeželskem mestu, ka- mor je prišel, da bi se poročil v studije za svoj roman. Tam je začel nenavadno žensko, zadržano v vedenju, zelo lepo, ven- dar nepristopno. Njena pojava v mestu ga je tako presenetila, da je v pričakovanju, da se bo z njo seznanil, iz dneva v dan odlašal s svojim odhodom. Na obisku pri Hartwi- govih je zvedel, da ji je ime Kristina. Ma- lomčasno omizje ženskega kroga pa ni veče- ro povedati o njej ničesar dobrega. Ta- kole so nadaljevali, ko so jo obirali:

»V ostalem jo lahko vidiš vsak dan v mestu. Saj vendar ne more zriniti, da bi se ne kazala.«
 »In gnezdo, kjer je nihče ne vidi, si je uredila tako naduto! Tam ima kočijo in konje...« — dirkalne konje posebej. Seveda, Kristina Homanova mora jahati. In kolikokrat dirka divje, da bi se lahko ljudje po pravici zgražali!

Homan zasluži seveda ogromno. Lepo se je vgnezdil v dobro vpeljani pisarni nekdanjega To- mana, zaračunati pa zna veliko bolj krepko od njega. V ostalem, ali že veste, da so ga imenovali pred dnevi za pravosodnega svetnika? Drži pa ee še vedno v skromnih prostorih pisarne svojega predhodnika. Kajpada, tam na spodnjem trgu, kjer mu noben proces ne uide — »Gospa svetnikova« — Ta naziv ji bo še bolj zavilal nos, zaradi tega si bo dopustila še marsikatero norost. Ste že si-

žali, da pokriva čez noč svoje lilijske na vrtu s ten- čicami —?

Bučno hihitanje je sledilo temu pripovedo- vanju.

Spet je povzdignila glas gospa Olga:
 »Da, da ne pozabim! Res, da, nemogoče, po- mislite: že v maju je hotela imeti na prostem lilijske za rojstni dan svojega mlčat!«

Gospa in gospodične so se spet zašmejale. Erik Bergenu, ki je moral vse to poslušati, se je zdelo, kakor da so se porušili vsi nasipi nje- gove duše.

Najrajši bi skočil pokonci, ah, najrajši bi po- iskal debelo odejo in prekril z njo svoja čustva. Koliko je preostal, kaj vse je občutil in doživel v teh kratkih minutah! Vse doslej je sanjal o ne- znani ženski. Njegovo premišljevanje in iskanje je bilo prepleteno z nežnimi čustvi, z gorečimi željami, s toplim upanjem. Sedaj je zvedel — in na kakšen način je moral zvedeti —, da je Kristina gospa, poročena gospa. Zdelo se mu je, kakor da je kruta roka razgrtala najlepšo podobo njegove domišljije. Kristina je gospa...
 Ne, lepo silko so samo za hip raztrgali. Takoj za tem je čutil, da se poraja v njegovi duši nova simpatija do žene, katero je omizje ženskega kroga na terasi tako kruto napadalo.

Kaj je čutil? Ljubezen do nje in občutek va- rušstva ter zaščite hkrati. To, kar so tam pravile in govorile, je delovalo nanj ravno nasprotno. Hudoournik obrekovanja je gospo Kristino v nje- govih očeh samo povzdignil.

Plahost, ki ga je doslej spremljala, se je raz- blinila v nič. Človeka, ki stanujeta tam na vasi, na Poljanah, kjer nihče ne biva, sta mu bila v tem hipu tako blizu kakor sestra in brat iz dežele prav-

ljčne domačije. Da, z vso močjo si bo utrl pot do nji; zdaj, prav zdaj, čeprav ne bo to pot upanja, temveč očitnosti. Naj bo še tako težko, pot do Homanovih mora najti. V mislih je že potoval iz mesta — na Poljane.

Vendar, v naslednjem trenutku je bil nastavek te poti, ki se je vzpenjala proti Poljanam kakor mavrica, epik porušen in uničen.

»Erik Bergent!«
 Gospa Olga ga je poklicala s svojim visokim glasom. Zenski krožek je utihnil in gospe in go- spodične so se ozrle na drugo stran proti pisatelju Eriku. Olga Hartwigova je sprožila svojo duho- vitost:

»Bi hoteli najti nekaj oseb za vaš roman kar tukaj pri nas? Gospod Bergen, to bi bilo sijajno! Z izbornimi figurami vam lahko postrežemo. Kajne, Angela? Kaj pravi Konrad? Homanove imam v mislih. Gospa svetnikova in gospod svetnik, to bi bila sijajna tipa za novomodni roman. Ali ne? Mož je nenavadno zanimiv, pri štiridesetih letih je skoraj že osivel — precej življenja mora imeti za seboj — in njegova žena, štirindvajsetletna žena! Zakonski par, puščavnik, ki sta se naselila v čisto navadni vasi ob reki tam zunaj. V kraju, kjer si nihče ne postavlja vile, eta si zgradila nekaj gradu podobnega. Da, o gradu bi lahko govorili, čeprav sta brez premoženja in navezana samo na mastne dohodke. Deset orolov vrta imata, v vrtu pa samo sadno drevje in cvetje — cvetja pa nikoli ne trgata. To, kar potrebuje za mizo in za šopke v sobah, kupujeta tupaj pri nas na trgu. Cvetje kupujeta, gostov pa nimata nikoli.«

»Živita samo zase,« je nadaljevala gospa Olga. »In tako zdrži iz leta v leto. Tudi poleti ne greta na potovanje, kar stori dandanes vsakdo, ki količ-

kaj zmore. Tako se zdi, kakor da bi hotela demon- strativno dokazati, da lahko zdrži tam zunaj. Veste, mi v mestu jih ne maramo in se tudi ne družimo s Homanovimi. Ah, Konrad, molči vendar! To ni prišlo samo zaradi tiste zadeve s podedova- njem po očetu. Saj je nihče ne more trpeti in bi se vsakdo odtegnil od nje. To ni bila otročja zadeva. Ne, gotovo ne! Toda, dragi gospod Bergen, poto- lovščine pri vaših novih junakinjah romana so se za- čele že zelo zgodaj. Bila je neznozna, neugnana, nihče je ni mogel ukrotiti. Toda, o tem vam bom pripovedovala izrčno ob priliki, ko bova sama.«
 »Na vsak način si morate privoščiti zabavo, da ju boste obiskali. Moj mož vam bo rad pore- doval poznanstvo, kajne, Konrad? To mu ne bo težko kljub vsemu nasprotstvu. Saj v poslovnih zadevah vendar ne poznamo sovražstva. Homan, Kristinino mož, vodi ravno zdaj spet velik proces za naše podjetje. — Torej, če hočete.«
 Erik Bergen ji je odgovoril hladno in ravno- dušno:

»Ne, hvala, gospa Hartwigova, hvala lepa. Ne rečem, da ne bi bilo poznanstvo zanimivo, zado- stuje mi pa, kar sem doslej slišal v mestu o od- nosih. Gradivo, ki sem ga zbral za pisateljstvo, mi zadostuje. V ostalem nameravam odpotovati že v nekaj tednih.«

Kristina Homanova.
 Erik Bergen ni odpotoval. In nekoč je vendarle prišel v domačijo na Poljanah. Precej časa je po- teklo do tega, nič manj kakor četrlet. Umaknil se je iz mesta v vas, ki je ležala na nasprotni strani mesta zelo daleč od Poljan. Tam, na mestu, je hotel dokazati roman iz pre- teklih dni. Tako je bil še bolj daleč od samotne hiše, kjer je stanovala Kristina.